

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»**

Οι παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου «Μεταρρύθμιση Συστήματος Ανάθεσης και Εκτέλεσης συμβάσεων Μελετών και Δημοσίων Έργων – Ίδρυση Αρχής Ελέγχου Μελετών και Έργων και λοιπές διατάξεις» υποδιαιρούνται σε τρεις ενότητες:

I) 1^η Ενότητα – Γενικές παρατηρήσεις επί της φιλοσοφίας του νομοσχεδίου και νομοτεχνικών ζητημάτων.

Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται μία υποενότητα σχετική με την φιλοσοφία και το πνεύμα του νομοσχεδίου καθώς και μία, κρίσιμη, κατά τη γνώμη μας, νομοτεχνική παρατήρηση.

II) 2^η Ενότητα – Παρατηρήσεις επί επιμέρους διατάξεων του σχεδίου νόμου.

Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται αποκλειστικά παρατηρήσεις που αφορούν διατάξεις του σχεδίου νόμου.

III) 3^η Ενότητα – Προτάσεις νομοθετικών τροποποιήσεων.

Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται προτάσεις για νομοθετικές τροποποιήσεις επί θεμάτων που δεν θίγονται από το σχέδιο νόμου. Στη νομοθεσία για τα δημόσια έργα υπάρχει σωρεία διατάξεων και ζητημάτων που χρήζουν βελτιώσεων και τροποποιήσεων. Τα περισσότερα από αυτά δεν κινούν το ενδιαφέρον της διοίκησης, όμως απασχολούν καθημερινώς τις εργοληπτικές επιχειρήσεις. Αρκετά από αυτά τα ζητήματα είναι απλώς νομοτεχνικής φύσης, που απλώς χρειάζονται διευκρίνιση ή πληρέστερη διατύπωση της διάταξης. Φυσικά, υπάρχουν και άλλα που είναι μείζονος σημασίας. Η παρούσα συγκυρία παρέχει τη μοναδική ευκαιρία να γίνουν ορισμένες σημαντικές βελτιώσεις και τροποποιήσεις στη νομοθεσία, γι' αυτό και στην 3^η Ενότητα περιλαμβάνονται τέτοιας μορφής τροποποιητικές προτάσεις.

I - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Το σχέδιο νόμου διαπνέεται από εντονότατη ανισομέρεια αντιμετώπισης του κυρίου του έργου έναντι του αναδόχου. Από τη μία πλευρά διευρύνονται σχεδόν απεριορίστως οι δυνατότητες των υπηρεσιών του κυρίου του έργου να διορθώνουν προηγούμενα σφάλματά τους, να συμπληρώνουν παραλείψεις τους, να ανατρέπουν υπέρ τους τα παγιωμένα δεδομένα εκτέλεσης της σύμβασης και από την άλλη ο ανάδοχος οφείλει να ενεργεί εντός ασφυκτικών προθεσμιών, διαφορετικά κινδυνεύει να απολέσει ζωτικά του δικαιώματα. Η καθυστέρηση ή η αδράνεια των υπηρεσιών του φορέα κατασκευής, ακόμη και για ενέργειες απολύτως τυπικές και απλούστατες, δεν συνεπάγεται καμία δυσμενή συνέπεια για τον κύριο του έργου, αντιθέτως πολλές φορές επιβραβεύεται ενώ για τον ανάδοχο, η μη τήρηση έστω και κατ' ελάχιστο των ασφυκτικών και εκ των πραγμάτων συχνά αδύνατο να τηρηθούν προθεσμιών, επιφέρει την ολοσχερή έκπτωση από τα δικαιώματά του. Οι υπηρεσίες του κυρίου του έργου έχουν όλα τα περιθώρια να κάνουν λάθη, ακόμη και τεράστια, να χάνουν προθεσμίες, να μην τηρούν τις υποχρεώσεις τους, και όλα αυτά «ατιμωρητί» δεν υπάρχει καμία δυσμενής έννομη συνέπεια γι' αυτά τα σφάλματα, τα οποία μπορούν να «διορθώνουν» όποτε και όπως θέλουν, ανατρέποντας ακόμη και παγιωμένες έννομες καταστάσεις και γεγνημένα δικαιώματα. Μπορούν επίσης να ανακαλούν κατά το δοκούν και χωρίς σχεδόν καμία αιτιολογία, προηγούμενες πράξεις τους, με τις οποίες έχουν αναγνωρισθεί δικαιώματα του αναδόχου ή έχουν εγκριθεί αιτήματά του, έστω και αν αυτές οι εκ των υστέρων αναδρομικές «ανακλήσεις» παραβιάζουν κάθε έννοια κράτους δικαίου, χρηστής διοίκησης, προστασίας της εύλογης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, καλής πίστης και τήρησης των συναλλακτικών ηθών και γκρεμίζουν την ασφάλεια δικαίου και το πλέγμα των εκατέρωθεν συμβατικών υποχρεώσεων. Ενώ όμως οι υπηρεσίες έχουν όλη την άνεση να αδρανούν και να «κοιμούνται» καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, ο ανάδοχος από την πλευρά του είναι εξαναγκασμένος να ευρίσκεται σε κατάσταση διαρκούς εγρήγορσης, κοιτώντας συνεχώς το ημερολόγιο, μη και τυχόν παρέλθει έστω και μία ημέρα από κάποια δήλη ή άδηλη προθεσμία και απολέσει το σύνολο των δικαιωμάτων του!

Εάν επρόκειτο για σχέση ιδιωτικού δικαίου, μία σύμβαση έργου με τέτοιους όρους δεν θα μπορούσε να σταθεί σε κανένα δικαστήριο! Θα αναγνωριζόταν η ακυρότητα και το ανεφάρμοστο των όρων αυτών και κατ' ακολουθία του συνόλου της σύμβασης – διότι οι όροι αυτοί αποτελούν τον κορμό της συμβατικής σχέσης και ρυθμίζουν τα πλέον κρίσιμα ζητήματα κατά την εκτέλεση ενός έργου, επομένως η ακύρωσή τους προκαλεί άνευ ετέρου ακυρότητα του συνόλου της συμβατικής σχέσης –

λόγω πρόδηλης καταχρηστικότητας! Διότι, εν προκειμένω, το σχέδιο νόμου δεν διαμορφώνει απλώς ένα πρότυπο «λεόντειας» σύμβασης έργου, όπου το ένα συμβαλλόμενο μέρος υπερέχει κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης έναντι του άλλου· προχωράει ακόμη περισσότερο και εγκαθιδρύει μία σχέση απόλυτης μονομέρειας, όπου το ένα συμβαλλόμενο μέρος (ο κύριος του έργου) ενεργεί δίκην απόλυτου αυθέντη, μόνο με δικαιώματα και σχεδόν χωρίς υποχρεώσεις, ενώ το άλλο (ο ανάδοχος) επέχει θέση «άκληρου υπηκόου», που μόνο ευθύνες και υποχρεώσεις φέρει, αλλά σχεδόν καθόλου δικαιώματα και καμία δυνατότητα προστασίας έναντι της ενδεχόμενης αυθαιρεσίας του «αυθέντη».

Αντιλαμβανόμαστε ότι μία σύμβαση δημοσίου έργου δεν μπορεί να είναι απόλυτα ισομερής, όπως άλλωστε ποτέ δεν υπήρξε υπό οιοδήποτε νομοθετικό καθεστώς στο παρελθόν. Ως διοικητική σύμβαση, που έχει ως πρώτιστο στόχο την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, είναι αυτονόητο και παραδεκτό από την έννομη τάξη να απονέμεται στο ένα μέρος (το Δημόσιο) υπερέχουσα θέση έναντι του αντισυμβαλλομένου του. Άλλο ζήτημα, όμως, η υπερέχουσα θέση – που εξειδικεύεται στη δυνατότητα μονομερούς ρύθμισης επιμέρους ζητημάτων της συμβατικής σχέσης μέσω της έκδοσης διοικητικών πράξεων – και άλλο η καταστρατήγηση ή/και η ευθεία παραβίαση θεμελιωδών αρχών του δικαίου, που πηγάζουν ευθέως από το Σύνταγμα και από την έννοια του κράτους δικαίου.

Για τους λόγους αυτούς θεωρούμε ότι θα πρέπει να υπάρξει μία γενική επανεξέταση του σχεδίου νόμου, με στόχο να επαναδιατυπωθεί στο σύνολό του με γνώμονα τις προαναφερθείσες αρχές και ειδικά αυτές που διέπουν και οριοθετούν τη δράση και τις υποχρεώσεις της Διοίκησης έναντι των διοικουμένων.

- **NOMOTEXNIKH PARATHRHSH**

Το σχέδιο νόμου, κατά το μέρος του που αφορά τα δημόσια έργα, τροποποιεί την κωδικοποιημένη με το ν. 3669/2008 νομοθεσία για τα δημόσια έργα, όχι τα επί μέρους κωδικοποιηθέντα νομοθετήματα. Αυτό μάλλον δεν αποτελεί δόκιμη νομοτεχνική επιλογή, αν και βεβαίως απλοποιεί την όλη διαδικασία. Ειδικότερα:

Η κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας περί δημοσίων έργων έγινε δυνάμει νομοθετικής εξουσιοδότησης που παρασχέθηκε με το άρθρο 26 παρ. 4 του Ν. 2508/1997, η οποία έχει επί λέξει ως ακολούθως:

«Με απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων μπορεί να συσταθεί στη Γενική Γραμματεία Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για τη σύνταξη Κώδικα

Δημόσιων Έργων, Ο Κώδικας θα περιλαμβάνει τις ισχύουσες διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών πράξεων που αφορούν τη μελέτη, την κατασκευή και τη συντήρηση των δημόσιων έργων, Για τη συγκρότηση της Επιτροπής, τη σύνταξη του Κώδικα και την αποζημίωση των μελών της Επιτροπής εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 και το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου 3.»

Η κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τα δημόσια έργα έγινε από νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συστάθηκε ειδικά για τον σκοπό αυτό, η οποία, ενεργώντας μέσα στα πλαίσια της κατά τα άνω παρασχεθείσας νομοθετικής εξουσιοδότησης, κωδικοποίησε τις ισχύουσες διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών πράξεων που αφορούν τη μελέτη, την κατασκευή και τη συντήρηση των δημόσιων έργων. Ακολούθως, η ανωτέρω κωδικοποίηση κυρώθηκε με τον κωδικοποιητικό νόμο 3669/2008, ο οποίος και αυτός εκδόθηκε δυνάμει της κατά τα άνω παρασχεθείσας ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης. Ο νόμος αυτός περιέχει δύο και μόνο άρθρα: Το άρθρο 1 αναφέρει τα εξής (το άρθρο 2 απλώς αναφέρει τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος του):

«Κυρώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 76 παράγραφοι 6 και 7 του Συντάγματος, η κωδικοποίηση της νομοθεσίας που αφορά στην κατασκευή των δημόσιων έργων, όπως καταρτίστηκε από την Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία συστάθηκε, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 26 παρ. 4 του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 11 παρ. 1 περ. γ' του ν. 3044/2002 (ΦΕΚ 197 Α'), με την αριθμ. Δ17α/01/8/Φ.Ν 433/17.1.2003 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Δικαιοσύνης (ΦΕΚ 36 Β') και συγκροτήθηκε με την υπ' αριθμ. Δ17α/10/14/Φ.Ν 433/10.2.2003 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (ΦΕΚ 164 Β'), της οποίας το κείμενο έχει ως εξής:»

Όπως προκύπτει από τη σαφή εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 26 παρ. 4 του Ν. 2508/1997, **η παρασχεθείσα εξουσιοδότηση αποσκοπούσε αποκλειστικά και μόνο στην κωδικοποίηση των ισχυουσών διατάξεων της νομοθεσίας δημοσίων έργων και όχι στην εξαρχής κατάρτιση κώδικα νομοθεσίας δημοσίων έργων υπό τη μορφή πρωτογενούς παραγωγής νομοθετικού έργου.**

Εν προκειμένω, ουσιώδης είναι η διάκριση μεταξύ νόμων – κωδίκων και απλών κωδικοποιητικών νόμων:

Οι νόμοι – κώδικες (άρθρ. 76 παρ. 6 του Συντάγματος) περιέχουν νέους ή και νέους κανόνες δικαίου· επεμβαίνουν δηλ., από νομική άποψη, πρωτογενώς προκειμένου να ρυθμίσουν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο.

Αντιθέτως, οι κωδικοποιητικοί νόμοι (άρθρ. 76 παρ. 7 του Συντάγματος) δεν περιέχουν, κατ' ουσία, νέους ή και νέους κανόνες δικαίου, εφόσον είτε απλώς περιέχουν τους ήδη ισχύοντες κατά τον χρόνο της κωδικοποίησης κανόνες δικαίου, είτε

επαναφέρουν σε ισχύ ήδη καταργημένους νόμους, χωρίς όμως να μπορούν να αλλοιώσουν το ρυθμιστικό τους πλαίσιο. Σ' αυτή την περίπτωση το ρυθμιστικό τους πλαίσιο οριοθετείται από τους κανόνες δικαίου που κωδικοποιούν.

Ο Ν. 3669/2008 ανήκει στη δεύτερη κατηγορία. Πρόκειται για **κωδικοποιητικό νόμο**, όπως συνάγεται σαφώς από την εξουσιοδοτική διάταξη επί της οποίας ερείδεται, από την πρόδηλη βούληση του ιστορικού νομοθέτη, καθώς και από την όλη δομή του και τη διαδικασία ψήφισής του στη Βουλή. Προς επίρρωση της συγκεκριμένης διαπίστωσης, παραθέτουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από την Εισηγητική του Έκθεση:

«.....2. Η παρούσα κωδικοποίηση συντάχθηκε από την Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία συστήθηκε στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ και αποτελεί έργο μακράς και επισταμένης επεξεργασίας σε ενιαίο κείμενο όλων των κειμένων διατάξεων που αφορούν την κατασκευή των δημοσίων έργων.

3. Το κείμενο αυτό αποτελεί την κωδικοποίηση όλων των νομοθετημάτων (νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων) που έχουν εκδοθεί από το 1984 μέχρι και τον Δεκέμβριο 2007 και περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για την εκτέλεση των δημοσίων έργων.

Ειδικότερα έχουν κωδικοποιηθεί τα εξής νομοθετήματα :.....»

Το ανωτέρω συμπέρασμα ενισχύεται και από την **Εγκύκλιο 18/2008 του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (αρ. πρωτ. Δ17/05/107/ΦΝ 433/16-9-2008)**, η οποία διευκρινίζει την έννοια, τη λειτουργία και τον τρόπο εφαρμογής της εν λόγω κωδικοποίησης. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η εν λόγω Εγκύκλιος, «σε περίπτωση αντιφάσεων μεταξύ διατάξεων του ν. 3669/08 και των κωδικοποιούμενων εφόσον, οι τελευταίες υπερέχουν εφόσον η τυχόν διαφοροποίηση στο ν. 3669/08 δεν οφείλεται σε θεμιτή και επιτρεπόμενη (με βάση την σχετική εξουσιοδότηση) παρέμβαση στην ισχύουσα νομοθεσία, όπως είναι η απαλοιφή καταργημένων διατάξεων ή η σύμπτυξη διατάξεων με παρόμοιο περιεχόμενο». Αποτελεί δε πάγια πρακτική από πλευράς των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ) να προσεγγίζεται ερμηνευτικά η προκείμενη κωδικοποίηση κατά τον συγκεκριμένο τρόπο' δηλ. ως κωδικοποίηση ισχυουσών διατάξεων της ειδικής νομοθεσίας περί δημοσίων έργων και όχι ως κώδικας δημοσίων έργων που εισάγει πρωτογενείς κανόνες δικαίου.

Είναι, συνεπώς, εν όψει των προαναφερθέντων, κατά την άποψή μας, προφανές, ότι η κωδικοποίηση της νομοθεσίας των δημοσίων έργων που έγινε με το Ν. 3669/2008 **προέβη απλώς σε ταξινόμηση** – στην οποία (ως έννοια) περιλαμβάνεται και η απαλοιφή διατάξεων που είχαν σιωπηρώς καταργηθεί, ή η σύμπτυξη σε ενιαίο κείμενο διάσπαρτων στη νομοθεσία διατάξεων που ρύθμιζαν το ίδιο αντικείμενο, με τις αναγκαίες προσαρμογές στη διατύπωση και τη δομή τους – **των ισχυόντων τότε**

κανόνων δικαίου για τα δημόσια έργα, χωρίς να θεσπίζει πρωτογενώς νέους κανόνες δικαίου.

Κατά την κωδικοποίηση, μάλιστα, του ν. 3669/2008 έχουν συμβεί σφάλματα και σε ορισμένες περιπτώσεις οι κωδικοποιηθείσες διατάξεις δεν αποδίδουν τη νομοθεσία όπως κωδικοποιήθηκε. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ισχύουν οι διατάξεις στην αρχική τους προ της κωδικοποίησης μορφή και οι ερμηνευτικοί κανόνες επιβάλλουν να προσφεύγει ο ερμηνευτής και εφαρμοστής του δικαίου στην αρχική μορφή των διατάξεων και, σε περίπτωση αντίθεσης με τις κωδικοποιηθείσες, να εφαρμόζει τις αρχικές διατάξεις προ της κωδικοποίησής τους, οι οποίες σε κάθε περίπτωση είναι οι μόνες που αποδίδουν το πράγματι ισχύον δίκαιο.

Επομένως, η κατά την άποψή μας ορθή διαδικασία τροποποίησης της νομοθεσίας για τα δημόσια έργα θα επέβαλλε να γίνει η τροποποίηση των αρχικών διατάξεων των νομοθετημάτων που συγκροτούν την ειδική αυτή νομοθεσία (ν. 1418/1984, ν. 3263/2004 & π.δ. 609/1985), τα οποία (νομοθετήματα) εξακολουθούν να ισχύουν ως θεσπίσθηκαν, ακόμη και μετά την κωδικοποίηση του ν. 3669/2008. Αφού δε γίνει η τροποποίησή τους, ακολούθως να κωδικοποιηθούν οι τροποποιηθείσες αρχικές διατάξεις στον υφιστάμενο Κ.Δ.Ε. (Ν.3669/2008). Με τον τρόπο που γίνεται η τροποποίηση, πέραν του ότι δεν είναι νομοτεχνικά ο πλέον δόκιμος, ενδέχεται να δημιουργηθούν προβλήματα κατά την ερμηνεία των διατάξεων. Οι νέες διατάξεις που εισάγονται με το νομοσχέδιο, εφόσον ψηφισθούν και τεθούν σε ισχύ, θα έχουν την ισχύ ψηφισθέντος από τη Βουλή τυπικού νόμου· δεν θα πρόκειται για κωδικοποιηθείσες διατάξεις, όπως θα εξακολουθούν να είναι οι λοιπές μη τροποποιηθείσες διατάξεις. Επιπροσθέτως, οι τροποποιητικές διατάξεις τροποποιούν διατάξεις της κωδικοποίησης της νομοθεσίας και όχι τις αρχικές και μόνες πρωτογενώς ισχύουσες, οι οποίες κατ' αρχήν παραμένουν άθικτες. Τα ανωτέρω δεδομένα είναι ιδιαίτερα πιθανό να αποτελέσουν στο μέλλον αιτία για τη γένεση αναιρετικών διαφορών σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή τους. Βεβαίως, η τροποποίηση των αρχικών διατάξεων και η εν συνεχεία κωδικοποίησή τους προϋποθέτει μεγαλύτερη και δυσκολότερη εργασία και διαδικαστικά είναι σαφώς πιο σύνθετη, όμως, κατά την άποψή μας, ο τρόπος αυτός είναι νομοτεχνικά ορθότερος και περιορίζει την πιθανότητα να ανακύψουν ερμηνευτικά προβλήματα που θα άγονται επί δεκαετίες προς επίλυση στα δικαστήρια.

II - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Παρατίθενται κατωτέρω αυτούσιες οι διατάξεις του σχεδίου νόμου επί των οποίων κρίναμε ότι υπάρχουν θέματα προς σχολιασμό και αμέσως μετά ακολουθούν οι παρατηρήσεις μας. Δεν παρατίθενται οι διατάξεις ως προς τις οποίες δεν θεωρήσαμε ότι υπάρχει αντικείμενο σχολιασμού:

• ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡ. 33 § 3)

Στην παρ. 3 (εδ. 2^ο) του νέου άρθρου 1 Α του Ν. 3669/2008 αναφέρονται τα εξής: «Εάν διαπιστωθεί η παραβίαση της απαγόρευσης αυτής, η υπαίτια εργοληπτική επιχείρηση ή κοινοπραξία κηρύσσεται έκπτωτη από όλες τις εκτελούμενες συμβάσεις της, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 61 παρόντος Κώδικα, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη κοινοποίηση ειδικής πρόσκλησης».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Οι συνέπειες της «διαπίστωσης» είναι σοβαρότατες και βαρύτερες για την εργοληπτική επιχείρηση. Έτσι όπως είναι διατυπωμένη η διάταξη, ο όρος είναι απολύτως αόριστος και δεκτικός οιασδήποτε ερμηνείας ή παρερμηνείας κατά το δοκούν. Ο όρος πρέπει να συγκεκριμενοποιηθεί και να διασαφηνισθεί με αναφορά σε οριστές νομικές έννοιες. Το κυριότερο: Η επέλευση των σοβαρότατων και δυσμενέστατων για την εργοληπτική επιχείρηση συνεπειών πρέπει να εξαρτάται από την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, η οποία θα βεβαιώνει τη διάπραξη των σχετικών αδικημάτων. Επομένως, η διάταξη πρέπει να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Εάν διαπιστωθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση η παραβίαση της απαγόρευσης αυτής,». Η επιλογή της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης ως μέτρο κρίσης της συνδρομής του όρου «διαπίστωση» δεν είναι τυχαία. Από την τελεσίδικη δικαστική απόφαση απορρέει, σύμφωνα με όλες τις δικονομικές διατάξεις, δεδικασμένο. Υπό την έννοια αυτή δεν αρκεί η οριστική δικαστική απόφαση, αλλά ούτε απαιτείται η αμετάκλητη (κατόπιν αναιρέσεως) δικαστική απόφαση. Κατά μείζονα λόγο, βεβαίως, δεν είναι δυνατόν να εξαρτώνται οι κατά τα άνω συνέπειες από την υποκειμενική κρίση ενός ελεγκτικού οργάνου.
- Περαιτέρω, η έκπτωση της εργοληπτικής επιχείρησης από όλα τα έργα που εκτελεί και όχι μόνο από εκείνο στο οποίο «διαπιστώθηκε» η παράβαση του συμφώνου ακεραιότητας εμφανίζεται ως υπερβολική ποινή, η οποία **εκφεύγει των ορίων των συμβατικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η εργοληπτική επιχείρηση με το σύμφωνο ακεραιότητας**. Επισημαίνουμε ότι

οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει η επιχείρηση με το σύμφωνο ακεραιότητας είναι **συμβατικές και εκτείνονται εντός των ορίων εκτέλεσης του έργου για το οποίο υπογράφεται**. Δεν είναι εύλογο οι συμβατικές συνέπειες, όπως η έκπτωση, να εκτείνονται και επί των λοιπών έργων που εκτελεί η εργοληπτική επιχείρηση, ως προς τα οποία δεν έχει διαπιστωθεί η παραμικρή παράβαση. Άλλο ζήτημα, βεβαίως, οι πειθαρχικές κυρώσεις και οι ποινικές συνέπειες, οι οποίες επιβάλλονται σε βάρος της εργοληπτικής επιχείρησης και των υπαίτιων φυσικών προσώπων. Επομένως, **η κήρυξη της έκπτωσης θα πρέπει να περιορισθεί αποκλειστικά στο έργο όπου διαπιστώθηκε η παράβαση του συμφώνου και να μην εκτείνεται και επί των λοιπών**.

- **ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ-ΑΡΘΡ. 39 § 1:**

ΣΧΟΛΙΑ:

- **Προτείνεται** η επέκταση της εφαρμογής του εν λόγω συστήματος στα έργα προϋπολογισμού (χωρίς αναθεώρηση & Φ.Π.Α.) άνω του ανωτάτου ορίου της 2^{ης} τάξης, ήτοι άνω των € 1.500.000. Το συγκεκριμένο όριο είναι κρίσιμο, διότι από 3^η τάξη και πάνω οι εργοληπτικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να είναι συνεστημένες ως ανώνυμες εταιρείες, ενώ επίσης για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις από 3^η τάξη και άνω εφαρμόζεται ο τύπος κατάταξης για την κατάταξή τους στο ΜΕΕΠ και την αναθεώρηση του πτυχίου τους. Επομένως, η θέση του ορίου εφαρμογής του νέου συστήματος στο ανώτατο όριο της 2^{ης} τάξης αντιστοιχεί σε πραγματική διαχωριστική γραμμή και δεν είναι αυθαίρετη. Πάνω από αυτό το όριο οι εργοληπτικές επιχειρήσεις κατά τεκμήριο διαθέτουν την οργανωτική υποδομή ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του νέου συστήματος πολλαπλών κριτηρίων. Για τον λόγο αυτό δεν συντρέχει λόγος να περιορισθεί η εφαρμογή του μόνο στα έργα άνω των € 5.000.000. Μπορεί κάλλιστα να επεκταθεί εξ αρχής σε όλα τα έργα τα οποία προορίζονται για εργοληπτικές επιχειρήσεις άνω της 3^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ.
- **Προσαύξηση χρόνου εγγύησης:** Προφανώς νοείται η προσαύξηση του χρόνου εγγύησης του άρθρου 74 του ΚΔΕ. Όμως, η εγγύηση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου περιλαμβάνει και τη συντήρηση των έργων (Το άρθρο 74 του ΚΔΕ τιτλοφορείται: «Χρόνος υποχρεωτικής συντήρησης των έργων»). Επομένως, η προσαύξηση του χρόνου εγγύησης περιλαμβάνει και τη συντήρηση. Εάν δεν περιλαμβάνει και τη συντήρηση, γεννάται σοβαρό νομικό πρόβλημα, διότι η συντήρηση θα πρέπει να ανατεθεί με ξεχωριστή σύμβαση, βάσει νέου διαγωνισμού, σύμφωνα με τις προβλέψεις και των κοινοτικών οδηγιών περί

δημοσίων συμβάσεων. Εάν περιλαμβάνει και τη συντήρηση (όπως είναι και το ορθό, διότι έτσι μόνο το συγκεκριμένο κριτήριο θα έχει ουσιαστική βαρύτητα κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς του διαγωνιζόμενου), **θα πρέπει να υπάρξει ξεχωριστό συμβατικό τεύχος, στο οποίο θα περιέχονται οι ακριβείς συμβατικές υποχρεώσεις του αναδόχου κατά τον χρόνο εγγύησης – συντήρησης.** Η εγγύηση – συντήρηση, ειδικά μετά την ιδιαίτερη βαρύτητα που της προσδίδει το νέο σύστημα δημοπράτησης, δεν μπορεί να παραμένει μία θολή, απροσδιόριστη έννοια. **Αποτελεί σύμβαση με συγκεκριμένες υποχρεώσεις εκατέρωθεν, που πρέπει να προσδιορίζονται εκ των προτέρων λεπτομερώς και επακριβώς, διαφορετικά θα καταστεί γράμμα κενό περιεχομένου.**

- Δεδομένου ότι στο νόμο αναφέρεται μόνο ο μαθηματικός τύπος εφαρμογής του συστήματος με τα τρία κριτήρια (έκπτωση, χρόνος εκτέλεσης, χρόνος εγγύησης), χωρίς τους αριθμούς που συναρτώνται με τα τρία κριτήρια και τους αντίστοιχους συντελεστές βαρύτητας, η εικόνα θα είναι πλήρης μόνο με τη γνώση των συγκεκριμένων αριθμών και συντελεστών, οι οποίοι θα προσδιορισθούν με υπουργική απόφαση. Για την πληρέστερη, συνεπώς, ενημέρωση, **θα πρέπει να δοθεί εκ παραλλήλου και σχέδιο της υπουργικής απόφασης με προσδιορισμένους τους εν λόγω αριθμούς και συντελεστές βαρύτητας της αρχικής εφαρμογής του συστήματος.**

- **ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗ ΤΙΜΗΣ ΜΕ ΕΓΓΥΗΜΕΝΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ - ΑΡΘΡ. 39 § 2:**

«Άρθρο 12B

Προσφορά κατ' αποκοπή τιμής για το σύνολο του έργου ή για αυτόνομα μέρη αυτού, με εγγυημένο προϋπολογισμό

1. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται ιδίως σε τεχνικά έργα οδοποιίας και σιδηροδρόμων, καθώς και σε έργα κτιριακά ή λιμενικά. Με τη διακήρυξη του έργου και με βάση τα χορηγούμενα από την υπηρεσία πρότυπα έγγραφα, ζητείται από τους διαγωνιζόμενους, η υποβολή προσφοράς που περιλαμβάνει κατ' αποκοπή τιμή για το σύνολο του έργου ή για ευρύτερα τμήματα αυτού ή για αυτόνομα κατασκευαστικώς μέρη του έργου. Η προσφορά συνοδεύεται από προϋπολογισμό, την ακρίβεια του οποίου εγγυάται ρητά, κατά την έννοια του άρθρου 696 του Αστικού Κώδικα, ο προσφέρων. Ο προϋπολογισμός αυτός περιλαμβάνει αναλυτικά τις εργασίες που θα εκτελεστούν, την ποσότητα και την τιμή μονάδος αυτών - στην οποία περιλαμβάνονται τα υλικά, το κόστος της ανθρώπινης εργασίας και των μηχανημάτων, το κόστος όλων των μελετών και των αναγκαίων ερευνών, καθώς και τα γενικά έξοδα και όφελος του εργολάβου - το συνολικό

κόστος αυτών, όπως προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό των ποσοτήτων επί τις τιμές μονάδος, καθώς και τη συνολική κατ' αποκοπή τιμή, όπως αυτή προκύπτει από την άθροιση των επιμέρους κονδυλίων. Ο αναδειχθείς ανάδοχος του έργου δεν δικαιούται να ζητήσει προσαύξηση της προσφερθείσας κατ' αποκοπή συνολικής τιμής για κανένα λόγο, ακόμη και αν αυξήθηκαν οι προϋπολογισθείσες τιμές μονάδος ή οι ποσότητες των εργασιών, **ή προέκυψε ανάγκη εκτέλεσης νέων εργασιών ή εκπόνησης περαιτέρω μελετών ή ερευνών**, ή ανέκυψαν συνθήκες που κατέστησαν δυσχερέστερη την εκτέλεση του έργου.»

ΣΧΟΛΙΑ:

- Η παρατεθείσα διάταξη καθιερώνει το σύστημα του απολύτως ανελαστικού κατ' αποκοπή τιμήματος. Η μορφή αυτή κατασκευαστικής συμβάσεως αντιστοιχεί προς τα λεγόμενα “turnkey contracts” της διεθνούς κατασκευαστικής ορολογίας. Ο ανάδοχος εγγυάται πλήρως τον προϋπολογισμό και τις ποσότητες και οφείλει να παραδώσει με την προσφερθείσα τιμή πλήρως αποπερατωμένο έργο «βρέξει χιονίσει». Ο ανάδοχος δεν δικαιούται καμία απολύτως αύξηση του εργολαβικού ανταλλάγματος για οιονδήποτε λόγο. Εάν οι προμετρηθείσες ποσότητες αποδειχθούν λιγότερες από τις εκτελεσθείσες, ο ανάδοχος δεν δικαιούται αύξηση τιμής μέσω ΑΠΕ ή συμπληρωματικής σύμβασης. Θα πάρει το εργολαβικό αντάλλαγμα που έχει προσφέρει, τίποτε παραπάνω. Βεβαίως, και στην αντίθετη περίπτωση που οι τελικές ποσότητες αποδειχθούν μικρότερες από τις προμετρηθείσες, πάλι ο ανάδοχος θα πάρει το συμφωνηθέν τίμημα. Το σύστημα αυτό είναι αρκετά επικίνδυνο για την εργοληπτική επιχείρηση και ομοίως αρκετά διασφαλιστικό για τον κύριο του έργου. Για τον λόγο αυτό, όπως αναφέρουμε παρακάτω, θα πρέπει να παρέχεται επαρκέστατη προθεσμία κατά το στάδιο του διαγωνισμού, ώστε οι υποψήφιοι ανάδοχοι να μελετούν επαρκώς τις συνθήκες εκτέλεσης του έργου, δεδομένου ότι η προσφορά τους θα είναι απολύτως ανελαστική. Η προθεσμία των 41 ημερών σαφώς δεν είναι αρκετή· αλλά, συναφώς, χρειάζονται και άλλες προβλέψεις, ώστε η ενδιαφερόμενη εργοληπτική επιχείρηση να έχει την ώρα που καταρτίζει την οικονομική της προσφορά πληρέστατη γνώση όλων των παραμέτρων του έργου.
- Με το παρόν σύστημα συνάγεται ερμηνευτικά ότι αποκλείεται η αναθεώρηση των τιμών, εκτός και αν υπάρξει ρητή εξαίρεση. Αυτό συνάγεται από τρία στοιχεία:
 1. Από το εδάφιο: **«Η προσφορά συνοδεύεται από προϋπολογισμό, την ακρίβεια του οποίου εγγυάται ρητά, κατά την έννοια του άρθρου 696 του Αστικού Κώδικα, ο προσφέρων.»** Το άρθρο 696 ΑΚ αναφέρει τα εξής: **«Με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 388, αν η σύμβαση καταρτίστηκε με βάση προϋπολογισμό που την ακρίβειά του εγγυήθηκε ρητά ο εργολάβος, αυτός δεν μπορεί να ζητήσει αύξηση της αμοιβής,**

και αν ακόμη υπερτιμήθηκαν μεταγενέστερα οι προϋπολογισμένες εργασίες». Σημειώνουμε απλώς, ότι το άρθρο 388 ΑΚ έχει καταστεί σχεδόν ανενεργό στις συμβάσεις δημοσίων έργων βάσει της μέχρι σήμερα πάγιας νομολογίας των δικαστηρίων επί του θέματος. Ωστόσο, η δυνατότητα εφαρμογής **του στην προκείμενη περίπτωση θα περιορίζεται αποκλειστικά στις απολύτως απρόβλεπτες** οικονομικές μεταβολές, που διαταράσσουν πλήρως την οικονομία της σύμβασης (π.χ. αιφνίδια υπερβολική αύξηση της τιμής του πετρελαίου, σιδήρου κ.λπ.) η συνέπεια δε της εφαρμογής του θα είναι κατά κανόνα η λύση της σύμβασης ως ασύμφορης. Το γεγονός αυτό επιρρωνύει την άποψη ότι αναθεώρηση (που καλύπτει τις συνήθεις αυξομειώσεις των τιμών) δεν ισχύει εν προκειμένω.

2. Από το εδάφιο: **«Ο αναδειχθείς ανάδοχος του έργου δεν δικαιούται να ζητήσει προσαύξηση της προσφερθείσας κατ' αποκοπή συνολικής τιμής για κανένα λόγο, ακόμη και αν αυξήθηκαν οι προϋπολογισθείσες τιμές μονάδος...»**. Η αναθεώρηση καλύπτει την αύξηση των τιμών μονάδος. **Αποκλείοντας την αύξηση του εργολαβικού ανταλλάγματος για μεταγενέστερη μεταβολή των προϋπολογισθεισών τιμών μονάδος, αποκλείεται η δυνατότητα αναθεώρησης του εργολαβικού ανταλλάγματος**. Τούτο είναι σημαντικό και κρίσιμο: Π.χ., αν η τιμή του σιδήρου τριπλασιασθεί κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, ο ανάδοχος δεν δικαιούται καμία αύξηση της τιμής.
 3. Γενικότερα, το παρόν σύστημα, που αντιστοιχεί στις λεγόμενες “turnkey” συμβάσεις διεθνώς, έχει ως βασική φιλοσοφία ότι ο κύριος του έργου συμφωνεί μία συγκεκριμένη τιμή με τον κατασκευαστή, για να του παραδώσει ο τελευταίος έτοιμο έργο, όπως περιγράφεται στη μελέτη και τις προδιαγραφές. Η κατασκευή έργων με αυτό τον τρόπο έχει αυξημένο κίνδυνο για τον ανάδοχο, διότι ο τελευταίος αναλαμβάνει τον κίνδυνο για όλες τις δυσμενείς οικονομικές μεταβολές κατά τη διάρκεια της σύμβασης. Φυσικά, ο αυξημένος οικονομικός και νομικός κίνδυνος για τον ανάδοχο, έχει ως εύλογο αντιστάθμισμα το αυξημένο κόστος των έργων που κατασκευάζονται με αυτό τον τρόπο, διότι η εργοληπτική επιχείρηση λαμβάνει υπόψη κατά την προσφορά της τον κίνδυνο δυσμενούς οικονομικής μεταβολής των συνθηκών εκτέλεσης του έργου, για τον οποίο δεν καλύπτεται.
- Ενόψει των προαναφερθέντων, **κρίνεται αναγκαίο να διευκρινισθεί στο σχέδιο νόμου αν εφαρμόζονται ή όχι οι διατάξεις περί αναθεώρησης τιμών και στο προκείμενο σύστημα, καθώς και αν επιτρέπεται η τροποποίηση του νομοθετικώς προβλεπόμενου συστήματος αναθεώρησης τιμών όταν ένα έργο εκτελείται με το παρόν σύστημα**.

- Τέλος, η διάταξη «**ή ανέκυψαν συνθήκες που κατέστησαν δυσχερέστερη την εκτέλεση του έργου**» είναι προβληματική στο βαθμό που ερμηνευθεί ότι αποκλείει την εφαρμογή του ΑΚ 388 ακόμη και στις περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή απολύτως απρόβλεπτης μεταβολής συνθηκών που διαταράσσει ουσιωδώς την οικονομική ισορροπία της σύμβασης. **Προτείνεται η ολοσχερής απαλοιφή της ή η ρητή εξαίρεση των περιπτώσεων ανωτέρας βίας καθώς και εκείνων που διαταράσσουν ουσιωδώς την οικονομική ισορροπία της σύμβασης και δικαιολογούν την εφαρμογή του άρθρου 388 Α.Κ..**

- **ΑΡΘΡΟ 38 § 2 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ – ΣΥΣΤΗΜΑ «ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ»**

Με την ανωτέρω παράγραφο τροποποιήθηκε επιδερμικά η παρ. 1 του άρθρου 8 του ΚΔΕ, με την προσθήκη της λέξης «μόνο», ώστε να περιορισθεί αυστηρά η εφαρμογή του συστήματος «μελέτη – κατασκευή» αποκλειστικά και μόνο στις προβλεπόμενες στο νόμο περιπτώσεις:

«1. Το σύστημα προσφοράς μελέτης και κατασκευής εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις έργων που απαιτούν ειδικούς τρόπους κατασκευής ή μεθόδους που καλύπτονται από τεχνονγνωσίες ή άλλα κατοχυρωμένα δικαιώματα ή στα έργα με ιδιομορφίες ως προς τον τρόπο και τις φάσεις κατασκευής τους ή αν κρίνεται σκόπιμος ο συνδυασμός βελτίωσης ή ολοκλήρωσης ή αναθεώρησης υπάρχουσας μελέτης της υπηρεσίας με την κατασκευή ή αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων.

Προτείνεται η απαλοιφή του επισημασμένου εδαφίου («...ή αν κρίνεται σκόπιμος ο συνδυασμός βελτίωσης ή ολοκλήρωσης ή αναθεώρησης υπάρχουσας μελέτης της υπηρεσίας με την κατασκευή ή αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων»), για τον λόγο ότι **διευρύνει ανέλεγκτα και αορίστως** το πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου συστήματος, το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται απολύτως εξαιρετικά και σε περιοριστικά προσδιορισμένες περιπτώσεις. Η αναθέτουσα αρχή θα μπορεί να επικαλείται την ανάγκη βελτίωσης υπάρχουσας μελέτης, που θα έχει εκπονηθεί μάλιστα κατόπιν δημόσιου διαγωνισμού για την ανάθεσή της, για να υποστηρίξει την ανάγκη εφαρμογής του συστήματος «μελέτη – κατασκευή».

- **ΑΡΘΡΟ 40: «ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ - ΤΕΥΧΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ - ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ»**

Στο τέλος της παρ. 2 του άρθρου 18 του Ν. 3669/2008 υπάρχει η ακόλουθη διάταξη:

«.....Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων εργοληπτικών επιχειρήσεων στην ως άνω παρουσίαση και η υποβολή του τεύχους παρατηρήσεων είναι προαιρετικά, δεν συνεπάγονται την υποχρέωση υποβολής προσφοράς για το έργο και δεν συνιστούν κώλυμα για τη συμμετοχή τους στη δημοπρασία.»

Η έννοια του τελευταίου εδαφίου είναι ότι η μη συμμετοχή στη διαδικασία διαβούλευσης δεν αποτελεί κώλυμα για τη συμμετοχή στον διαγωνισμό. **Για τον λόγο αυτό προτείνεται η αναδιατύπωση της διάταξης ως εξής:**

«.....Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων εργοληπτικών επιχειρήσεων στην ως άνω παρουσίαση και η υποβολή του τεύχους παρατηρήσεων είναι προαιρετικά, δεν συνεπάγονται την υποχρέωση υποβολής προσφοράς για το έργο, **η δε μη συμμετοχή τους στη διαδικασία διαβούλευσης δεν συνιστά κώλυμα** για τη συμμετοχή τους στη δημοπρασία.»

• **ΑΡΘΡΟ 41 – ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

ΣΧΟΛΙΑ:

- Στο άρθρο 19 παρ. 3 του νομοσχεδίου προβλέπεται ο ορισμός των μελών των επιτροπών διαγωνισμού (εκτός του προέδρου) για την ανάθεση μελετών κατόπιν δημόσιας κλήρωσης στο αρμόδιο Υπουργείο ή στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση μεταξύ όλων των τεχνικών υπαλλήλων των αντιστοιχών φορέων που έχουν οκταετή τουλάχιστον εμπειρία στην ανάθεση και την εκτέλεση μελετών και έργων. Αντίστοιχη ρύθμιση είναι επιβεβλημένο να θεσμοθετηθεί και για τους διαγωνισμούς δημοσίων έργων. Η ρύθμιση αυτή διασφαλίζει το αμερόληπτο των επιτροπών και τη διαφάνεια των διαγωνισμών. Αυτό καθίσταται σήμερα περισσότερο από αναγκαίο μετά την εισαγωγή του συστήματος των πολλαπλών κριτηρίων, το οποίο δυνητικά προβλέπει και τη χρησιμοποίηση κριτηρίων που συνεπάγονται υποκειμενική κρίση από πλευράς των επιτροπών (ποιότητα, τεχνική αξία, αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά κ.λπ.). Κατά μείζονα λόγο η κλήρωση έχει καταστεί επιτακτική ανάγκη στους διαγωνισμούς με το σύστημα «μελέτη – κατασκευή», όπου τα κρούσματα αδιαφάνειας και μεθόδευσης των διαγωνισμών έχουν καταστεί κανόνας. Αλλά και στους λοιπούς διαγωνισμούς, όπου δεν εμφοχλωρεί υποκειμενική κρίση, επιβάλλεται η εισαγωγή της κλήρωσης, διότι και σ' αυτούς έχουν παρατηρηθεί φαινόμενα αδιαφάνειας με περίεργες αποφάσεις επιτροπών κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής (π.χ. ακύρωση διαγωνιζομένων διότι η υπεύθυνη δήλωση δεν συνεχιζόταν στη δεύτερη σελίδα του εντύπου κ.ά.).

- **ΠΡΟΤΑΣΗ:** Να εφαρμοσθεί ανάλογο σύστημα επιλογής δια κλήρωσης των μελών των επιτροπών διαγωνισμών δημοσίων έργων με αυτό που έχει θεσπισθεί με το άρθρο 19 παρ. 3 του νομοσχεδίου για τους διαγωνισμούς μελετών.

- **ΑΡΘΡ. 43 - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ**

ΣΧΟΛΙΑ:

- Η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου είναι σε μεγάλο βαθμό άτυπη και επιτρέπει αφενός τη **διαμόρφωση των κριτηρίων ανάθεσης από την αναθέτουσα αρχή**, αφετέρου την εισδοχή του στοιχείου της **υποκειμενικής κρίσης**. Για τον λόγο θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη διαδικασία θα πρέπει να επιλέγεται μόνο κατόπιν απόφασης του Υπουργού ΥΠΟΜΕΔΙ, κατόπιν εισήγησης του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων.

- **ΑΡΘΡ. 46 – ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΗ**

Η νέα παράγραφος 2 του άρθρου 28 του Ν. 3669/2008 έχει ως ακολούθως:

«2. Όταν ο προϋπολογισμός της σύμβασης υπερβαίνει τα όρια της προηγούμενης παραγράφου η ανάθεση χωρίς ανοιχτή ή κλειστή διαδικασία επιτρέπεται μόνο με τη συνδρομή των προϋποθέσεων των άρθρων 124 και 125 του παρόντος».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Γενικώς ορθή ρύθμιση, που επεκτείνει τις προϋποθέσεις απευθείας ανάθεσης που προβλέπονται στις κοινοτικές οδηγίες σε όλα τα έργα.
- Ωστόσο, η παραπάνω ρύθμιση είναι **ατελής**, αν δεν καταργηθεί το άρθρο 9 του Π.Δ. 171/1987, που προβλέπει τη δυνατότητα απευθείας αναθέσεων έργων Ο.Τ.Α. υπό πολύ χαλαρές προϋποθέσεις. Με το άρθρο 12 του Ν. 3263/2004, ο οποίος κωδικοποιήθηκε με το Ν. 3669/2008, καταργήθηκαν αρκετές από τις διατάξεις του Π.Δ. 171/1987. Επομένως, κατ' αντιστοιχία είναι δυνατό να καταργηθεί και το ανωτέρω άρθρο. Η κατάργησή του είναι άκρως επιβεβλημένη διότι το πρόβλημα με τις απευθείας αναθέσεις είναι εντονότατο στους Ο.Τ.Α.. Εκεί παρατηρούνται τα περισσότερα κρούσματα απευθείας αναθέσεων και πρόχειρων διαγωνισμών με περιορισμένο αριθμό προσκαλουμένων

εργοληπτικών επιχειρήσεων· αν δεν αντιμετωπισθεί το ζήτημα στα έργα Ο.Τ.Α., η παρούσα ρύθμιση θα είναι απλώς ένα ημίμετρο. Για τον λόγο αυτό πρέπει να διασφαλισθεί με την παρούσα νομοθετική τροποποίηση η επέκταση της παραπάνω ρύθμισης σε όλα τα δημόσια έργα, όλων των φορέων του Δημοσίου, περιλαμβανομένων και των Ο.Τ.Α..

- Ακόμη και δεν είναι κρίνεται σκόπιμη ή εφικτή η ρητή κατάργηση του άρθρου 9 του Π.Δ. 171/1987, είναι σε κάθε περίπτωση δυνατή η σιωπηρή κατάργησή του με την επέκταση της ισχύος του άρθρου 28 του Ν. 3669/2008, όπως τροποποιείται ανωτέρω, σε όλα ανεξαιρέτως τα έργα που ανατίθενται από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α. και υπάγονται στις διατάξεις τους παρόντος νόμου. Αλλιώς, το τεράστιο πρόβλημα των σκανδαλωδών απευθείας αναθέσεων, που προκαλούν διασπάθιση του δημοσίου χρήματος και κατάλυση κάθε έννοιας πραγματικού ανταγωνισμού, διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης των εργοληπτικών επιχειρήσεων, θα συνεχισθεί ακώλυτα στα έργα που Ο.Τ.Α..

- **ΑΡΘΡ. 48 § 4 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ – ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ**

Η νέα παράγραφος 4 του άρθρου 35 του Ν. 3669/2008 έχει ως ακολούθως:

«4. Σε περίπτωση εφαρμογής του συστήματος του άρθρου 12Α απαιτείται, πέραν της πρόσθετης εγγύησης της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, η παροχή από τον ανάδοχο και ειδικών εγγυήσεων καλής εκτέλεσης, αφενός για την προσφερόμενη χρονική έκπτωση (ειδική εγγύηση χρονικής έκπτωσης) και αφετέρου, για την προσφερόμενη προσαύξηση του χρόνου εγγύησης του έργου (ειδική εγγύηση προσαύξησης του χρόνου εγγύησης). Η υποχρέωση αυτή του αναδόχου μνημονεύεται στη διακήρυξη του έργου.

α) Το ύψος της ειδικής εγγύησης χρονικής έκπτωσης προσδιορίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και ισούται με:

$$(0,03 + \alpha \cdot \epsilon\chi) \cdot \Pi$$

όπου:

«Π» είναι ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας.

«εχ» είναι η χρονική έκπτωση της προσφοράς του αναδόχου.

«α» είναι ο συντελεστής βαρύτητας της χρονικής έκπτωσης, που ορίστηκε στη διακήρυξη του έργου.

β) Το ύψος της ειδικής εγγύησης προσαύξησης του χρόνου εγγύησης προσδιορίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και ισούται με:

$$(0,05 + 0,20 \cdot \beta \cdot \epsilon\sigma) \cdot \Pi$$

όπου:

«Π» είναι ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας.

«εσ» είναι η προσαύξηση του χρόνου εγγύησης στην προσφορά του αναδόχου.

«β» είναι ο συντελεστής βαρύτητας της προσαύξησης του χρόνου εγγύησης, που ορίστηκε στη διακήρυξη του έργου».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Με την παρούσα ρύθμιση προβλέπεται η προσκόμιση «ειδικών» εγγυήσεων, για την προσαύξηση του χρόνου εγγύησης και για την προσφερόμενη χρονική έκπτωση, που επιστρέφονται μόνο μετά τη βεβαιωμένη περαίωση του έργου.
- Ωστόσο, η παραπάνω ρύθμιση είναι **εσφαλμένη** αφού στην περίπτωση που κάποιος ανάδοχος δεν έχει προσφέρει καμία χρονική έκπτωση και καμία προσαύξηση του χρόνου εγγύησης, καλείται και πάλι να προσκομίσει ειδική εγγύηση χρονικής έκπτωσης 3% καθώς και ειδική εγγύηση προσαύξησης του χρόνου εγγύησης 5%, δηλαδή συνολική πρόσθετη «ειδική» εγγύηση της τάξης του 8%, παρά το γεγονός ότι στην προσφορά του, βάσει της οποίας αναδείχθηκε ανάδοχος, δεν έχει περιλάβει καμία τέτοια πρόβλεψη. Προφανώς, η πρόβλεψη του νομοθέτη για προσκόμιση «ειδικών» εγγυήσεων αφορά στην εξασφάλιση της Υπηρεσίας από την ενδεχόμενη προσφορά επιπλέον χρονικής έκπτωσης καθώς και προσαύξησης του χρόνου εγγύησης, κατά συνέπεια μόνο στην περίπτωση κατά την οποία προσφέρονται, χρονική έκπτωση καθώς και προσαύξηση του χρόνου εγγύησης θα πρέπει να είναι απαιτητή η προσκόμιση «ειδικών» εγγυήσεων.
- **Προτείνεται** η ακόλουθη διατύπωση της παραγράφου 4 του άρθρου 48 του προτεινόμενου νομοσχεδίου:

«Η παράγραφος 4 του άρθρου 35 του ν.3669/2008 αντικαθίσταται όπως παρακάτω:

«4. Σε περίπτωση εφαρμογής του συστήματος του άρθρου 12Α απαιτείται, πέραν της πρόσθετης εγγύησης της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, η παροχή από τον ανάδοχο και ειδικών εγγυήσεων καλής εκτέλεσης, αφενός για την προσφερόμενη χρονική έκπτωση (ειδική εγγύηση χρονικής έκπτωσης) και αφετέρου, για την προσφερόμενη προσαύξηση του χρόνου εγγύησης του έργου (ειδική εγγύηση προσαύξησης του χρόνου εγγύησης). Η υποχρέωση αυτή του αναδόχου μνημονεύεται στη διακήρυξη του έργου.

α) Το ύψος της ειδικής εγγύησης χρονικής έκπτωσης προσδιορίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και ισούται με:

$(\alpha \cdot \epsilon\chi) \cdot \Pi$

όπου:

«Π» είναι ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας.

«εχ» είναι η χρονική έκπτωση της προσφοράς του αναδόχου.

«α» είναι ο συντελεστής βαρύτητας της χρονικής έκπτωσης, που ορίστηκε στη διακήρυξη του έργου.

β) Το ύψος της ειδικής εγγύησης προσαύξησης του χρόνου εγγύησης προσδιορίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και ισούται με:

$$(0,20 \cdot \beta \cdot \epsilon\sigma) \cdot \Pi$$

όπου:

«Π» είναι ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας.

«εσ» είναι η προσαύξηση του χρόνου εγγύησης στην προσφορά του αναδόχου.

«β» είναι ο συντελεστής βαρύτητας της προσαύξησης του χρόνου εγγύησης, που ορίστηκε στη διακήρυξη του έργου»».

ΑΡΘΡ. 51 § 1 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ – ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

1. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 46 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

«Υπό την επιφύλαξη όσων ειδικά ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 12Α του παρόντος, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης, ο ανάδοχος με βάση την ολική και τις τμηματικές προθεσμίες, συντάσσει και υποβάλλει στη διευθύνουσα υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου».

ΣΧΟΛΙΟ:

- Από την μέχρι σήμερα εφαρμογή της 15νθήμερης προθεσμίας υποβολής του χρονοδιαγράμματος κατασκευής του έργου που προβλέπεται στον ν.3669/2008 έχουν αναδειχθεί σημαντικά προβλήματα, τα οποία οφείλονται σε αντικειμενικές δυσκολίες των υπηρεσιών να παραδώσουν στους αναδόχους εκείνα τα απαιτούμενα στοιχεία για την σύνταξη ενός ορθού χρονοδιαγράμματος κατασκευής του έργου. Το αποτέλεσμα είναι εις βάρος του έργου, αφού συχνά ανατρέπεται ο αρχικός, αναγκαστικά ελλιπής, χρονικός προγραμματισμός των τμηματικών προθεσμιών, αλλά και εις βάρος των ροών χρηματοδότησης του έργου.

- **Προτείνεται** η ακόλουθη διατύπωση της παραγράφου 1 του άρθρου 51 του προτεινόμενου νομοσχεδίου για έργα προϋπολογισμού άνω των 1,5 εκ. €:

«1. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 46 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

«Υπό την επιφύλαξη όσων ειδικά ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 12Α του παρόντος, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης, ο ανάδοχος με βάση την ολική και τις τμηματικές προθεσμίες, συντάσσει και υποβάλλει στη διευθύνουσα υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου»».

- **ΑΡΘΡΟ 54 – ΕΠΑΝΕΛΕΓΧΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΕΩΝ**

- 1) Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 52 τροποποιείται ως εξής:

«Οι επιμετρήσεις του έργου, εγκεκριμένες από τη διευθύνουσα υπηρεσία ή αυτοδίκαια εγκεκριμένες, υπόκεινται σε έλεγχο από την επιτροπή προσωρινής παραλαβής και το αχρεωσήτως καταβληθέν εργολαβικό αντάλλαγμα είναι επιστρεπτέο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 8 του άρθρου 53 του παρόντος».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Προβλέπεται με τη συγκεκριμένη διάταξη ο επανέλεγχος όχι μόνο των αυτοδικαίως εγκεκριμένων αναλυτικών επιμετρήσεων αλλά **και των ρητώς εγκεκριμένων**. Κατά την άποψή μας, είναι αδιανόητο να επιτρέπεται ο επανέλεγχος ελεγμένων και ρητώς εγκεκριμένων από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία αναλυτικών επιμετρήσεων και μάλιστα ανά πάσα χρονική στιγμή, ακόμη και μετά την περάτωση του έργου. Τούτο ενδέχεται να γεννά και ζήτημα συνταγματικής τάξης, εφόσον **παραβιάζονται οι γενικές αρχές που διέπουν την ανάκληση των διοικητικών πράξεων**, ιδίως αυτές της **χρηστής διοίκησης** και της **προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου**. Πρέπει να επισημανθεί, ότι η δυνατότητα ποσοτικού επανελέγχου του έργου από την Επιτροπή Προσωρινής Παραλαβής προβλέπεται και υπό το ισχύον καθεστώς. Ωστόσο, το Συμβούλιο της Επικρατείας, ερειδόμενο στις προαναφερθείσες συνταγματικώς απορρέουσες αρχές του διοικητικού δικαίου, έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι το πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής δεν μπορεί να ακυρώσει το περιεχόμενο των εγκεκριμένων (ρητώς ή αυτοδικαίως) αναλυτικών επιμετρήσεων. Η διάταξη έχει ως σαφή, δεδηλωμένο σκοπό να καταστήσει ανενεργό τη νομολογία του ΣΤΕ επί του θέματος.
- Τι νόημα έχει ο έλεγχος και η ρητή έγκριση υποβληθείσας αναλυτικής επιμέτρησης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όταν θα μπορεί η Επιτροπή

Προσωρινής Παραλαβής να επανελέγχει όλες τις ρητώς εγκεκριμένες αναλυτικές επιμετρήσεις, να τις τροποποιεί και ακολούθως να δημιουργεί έρεισμα για **σύνταξη επιστροφικών λογαριασμών σε βάρος του αναδόχου;**

- Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υπάρξει περιορισμός της δυνατότητας επανελέγχου μόνο στις αυτοδικαίως εγκεκριμένες αναλυτικές επιμετρήσεις. Οι ρητώς εγκεκριμένες αναλυτικές επιμετρήσεις έχουν υποστεί, ή, εν πάση περιπτώσει, όφειλαν να είχαν υποστεί τον εξονυχιστικό έλεγχο της διευθύνουσας υπηρεσίας και δεν είναι δυνατόν να διαταράσσεται η ασφάλεια δικαίου για τον λόγο ότι η υπηρεσία, **από δική της ευθύνη**, ενδεχομένως να μην έχει ελέγξει ορθά τις υποβληθείσες από τον ανάδοχο αναλυτικές επιμετρήσεις εντός του επαρκέστατου χρόνου που διαθέτει για να τις ελέγξει.
- Περαιτέρω, ανακύπτει και ένα άλλο ζήτημα: Οι αναλυτικές επιμετρήσεις περιλαμβάνουν και Π.Π.Α.Ε.. Το σχέδιο νόμου προβλέπει τον έλεγχο και παραλαβή των αφανών εργασιών από τριμελή επιτροπή. Τα Π.Π.Α.Ε. όμως αποτελούν τμήμα των αναλυτικών επιμετρήσεων. Θα υπόκεινται και αυτά, ως τμήμα των αναλυτικών επιμετρήσεων, στο δικαίωμα επανελέγχου από την Επιτροπή Προσωρινής Παραλαβής; Και πως θα είναι τεχνικά εφικτό να επανελεγχθούν οι αφανείς εργασίες κατά την παραλαβή του έργου;
- Τέλος, θεωρούμε ότι το τρίμηνο χρονικό διάστημα ελέγχου είναι υπερεπαρκές για τον έλεγχο και την έγκριση υποβαλλόμενης από τον ανάδοχο αναλυτικής επιμέτρησης. Εάν η δημόσια διοίκηση θεωρεί ότι ούτε και αυτό το διάστημα επαρκεί, ας αυξηθεί, έστω σε τετράμηνο, αλλά η διοίκηση πρέπει να φέρει και αυτή κάποιες συνέπειες της αδράνειάς της. Διότι **ο μη έλεγχος υποβληθείσας αναλυτικής επιμέτρησης επί τρίμηνο ή τετράμηνο μόνο σε αδράνεια της διοίκησης μπορεί να αποδοθεί**. Επιπλέον, η ασφάλεια της σύμβασης διακυβεύεται σοβαρά. **Δεν επιτρέπεται ο ανάδοχος να εκτελεί ένα έργο ευρισκόμενος διαρκώς υπό τη δαμόκλειο σπάθη της τροποποίησης ρητώς εγκεκριμένων αναλυτικών επιμετρήσεων και της σύνταξης σε βάρος του επιστροφικών λογαριασμών κατά τον χρόνο παραλαβής του έργου.**

2) Η παράγραφος 3 αναφέρει τα εξής:

«3. Η παράγραφος 3 του άρθρου 52 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται όπως παρακάτω:

«3. Όταν πρόκειται για εργασίες που η ποσοτική τους επαλήθευση δεν θα είναι δυνατή στην τελική μορφή του έργου, όπως εργασίες που πρόκειται να επικαλυφθούν από άλλες και δεν θα είναι τελικά εμφανείς, ποσότητες που παραλαμβάνονται με ζύγιση ή άλλα παρόμοια, ο ανάδοχος υποχρεούται να καλέσει την επιτροπή της παρ. 2 του άρθρου 36 του παρόντος και τον

επιβλέποντα, προκειμένου να προβούν από κοινού στην καταμέτρηση ή ζύγιση και να συντάξουν πρωτόκολλο παραλαβής αφανών εργασιών ή πρωτόκολλο ζυγίσεως αντίστοιχα. Το πρωτόκολλο αυτό, υπογραφόμενο από τον ανάδοχο, τον επιβλέποντα και τα μέλη της επιτροπής, αποτελεί προϋπόθεση για την πιστοποίηση των σχετικών εργασιών».

ΣΧΟΛΙΟ:

- Θα πρέπει να αποκλεισθεί ρητώς η δυνατότητα επανελέγχου ΠΠΑΕ ή ΠΖ, ενόψει και του τεχνικά ανέφικτου τέτοιου επανελέγχου.

ΑΡΘΡ. 54 § 5 & 75Α - ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΜΕΤΑ ΠΑΡΕΛΕΥΣΗ ΔΙΜΗΝΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΟΥ ΑΙΤΙΑΣ

Με το άρθρο 54 παρ. 5 σε συνδυασμό με το άρθρο 63 του νομοσχεδίου τροποποιούνται οι διατάξεις του ΚΔΕ που ορίζουν τα καταληκτικά χρονικά όρια υποβολής των αιτημάτων του αναδόχου. Παραθέτουμε τις σχετικές διατάξεις του σχεδίου νόμου:

Άρθρ. 54 § 5. Η παράγραφος 7 του άρθρου 52 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται όπως παρακάτω:

«7. Μαζί με την τελική επιμέτρηση, ο ανάδοχος μπορεί να υποβάλει και κάθε άλλο αίτημά του που σχετίζεται με την εκτέλεση της σύμβασης, **εφόσον αυτό δεν έχει αποσβεστεί και η σχετική αξίωση παραγραφεί, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 75Α του παρόντος** ή σε άλλες σχετικές διατάξεις, ή εφόσον το σχετικό δικαίωμα δεν έχει αποσβεστεί ή χαθεί από κάποια άλλη αιτία. Μετά την υποβολή της τελικής επιμέτρησης, μόνο για οψιγενείς αιτίες μπορεί ο ανάδοχος να εγείρει σχετικές απαιτήσεις».

Άρθρ. 63. Μετά το τέλος του άρθρου 75 του ν. 3669/2008 προστίθεται νέο άρθρο 75Α με το παρακάτω περιεχόμενο:

«Άρθρο 75Α

Απόσβεση δικαιωμάτων αναδόχου

Υπό την επιφύλαξη τυχόν μικρότερων προθεσμιών που καθορίζονται στον παρόντα Κώδικα, τα εκ της συμβάσεως εν γένει δικαιώματα του αναδόχου αποσβένονται και οποιαδήποτε εξ αυτών αξίωση παραγράφεται, εάν αυτά δεν ασκηθούν, δια σχετικής αιτήσεως του προς τη διευθύνουσα υπηρεσία, **εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την εμφάνιση της γενεσιουργού τους αιτίας**».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Μία από τις πλέον προβληματικές ρυθμίσεις από απόψεως ουσιαστικού περιεχομένου αλλά και προϋποθέσεων εφαρμογής της. Από απόψεως ουσιαστικού περιεχομένου είναι μια αυστηρότατη ρύθμιση για τον ανάδοχο, **αφού εντός δύο μηνών** από την εμφάνιση της γενεσιουργού αιτίας θα πρέπει να υποβάλει σχετικό αίτημα προς την υπηρεσία. Σοβαρότερο όμως είναι το πρόβλημα ως προς τη διάγνωση της συνδρομής των προϋποθέσεων άσκησης του δικαιώματος του αναδόχου. Πότε πράγματι ανακύπτει η γενεσιουργός αιτία και πως αποδεικνύεται αυτό; Πολύ φοβόμαστε, ότι η ρύθμιση αυτή θα χρησιμεύσει (για τα αποφαινόμενα όργανα επί αιτήσεων θεραπείας καθώς και για τα δικαστήρια) ως εργαλείο για να απορρίπτονται αξιώσεις του αναδόχου επί τη βάση του δύσκολα ανταποδεικνυόμενου ισχυρισμού ότι η γενεσιουργός αιτία είχε εμφανισθεί **πριν από δύο μήνες**. Πρέπει να επισημάνουμε εδώ ότι αρκετά δικαστήρια «αρπάζονται» από μία διέξοδο που τους παρέχει η νομοθεσία για να απορρίψουν (ή και να αποδεχθούν ακόμη) μία προσφυγή, ώστε να αποφύγουν να υπεισέλθουν στην ουσία των περίπλοκων και υπερβολικά δυσχερών νομικών και τεχνικών θεμάτων που ανακύπτουν κατά την εξέταση μιας διαφοράς από την εκτέλεση δημοσίου έργου· η προκείμενη ρύθμιση τους ανοίγει «λεωφόρο» για να απορρίπτουν για τυπικό λόγο τις περισσότερες προσφυγές.
- Ακόμη και στην περίπτωση που δεν αμφισβητείται ο χρόνος κατά τον οποίο ανέκυψε η γενεσιουργός αιτία, **η προθεσμία των δύο μηνών** είναι ασφυκτική για τον ανάδοχο. Συνήθως η διαμόρφωση του αιτήματος του αναδόχου εξαρτάται από πολλές παραμέτρους, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να συνεκτιμηθούν εντός δύο μηνών. Πολλές φορές η διατύπωση του αιτήματος έχει σχέση και με τη χάραξη της γενικότερης στρατηγικής αντιμετώπισης ενός σοβαρού προβλήματος, που δεν μπορεί να γίνει **μέσα σε δύο μήνες** ούτε από τον ανάδοχο ούτε από την υπηρεσία.
- Γενικότερα, επ' ευκαιρία της διάταξης αυτής, διατυπώνεται μία **γενικότερη παρατήρηση** σε σχέση με την όλη φιλοσοφία του σχεδίου νόμου: Το σχέδιο νόμου διαπνέεται από μία **έντονη ανισομέρεια αντιμετώπισης του κυρίου του έργου έναντι του αναδόχου**. Από τη μία πλευρά διευρύνονται σχεδόν απεριόριστως οι δυνατότητες των υπηρεσιών του κυρίου του έργου να διορθώνουν προηγούμενα σφάλματά τους, να συμπληρώνουν παραλείψεις τους, να ανατρέπουν υπέρ τους τα παγιωμένα δεδομένα εκτέλεσης της σύμβασης και από την άλλη ο ανάδοχος οφείλει να ενεργήσει εντός ασφυκτικών προθεσμιών, διαφορετικά κινδυνεύει να απολέσει ζωτικά δικαιώματα. Η προκείμενη ρύθμιση αποτελεί το πιο ακραίο

και έκδηλο παράδειγμα αυτού του πνεύματος, που διακατέχει το σύνολο του σχεδίου νόμου.

- **Πρόταση:** Να διαγραφεί πλήρως η διάταξη και να επανέλθει το καθεστώς περί καταληκτικής προθεσμίας υποβολής όλων των σχετικών με τη σύμβαση αιτημάτων του αναδόχου με την τελική επιμέτρηση.

- **ΑΡΘΡ. 55 – ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΡΗΤΩΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ**

Στο σχέδιο νόμου περιλαμβάνεται η ακόλουθη διάταξη:

«55 § 1. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται όπως παρακάτω:

*«Από κάθε νεότερο λογαριασμό αφαιρούνται τα ποσά που πληρώθηκαν με τους προηγούμενους λογαριασμούς, **καθώς και ποσά που δεν αντιστοιχούν σε εγκεκριμένες επιμετρήσεις ή αφορούν σε λάθη εγκεκριμένων λογαριασμών**».*»

ΣΧΟΛΙΟ:

- Με το άρθρο αυτό επιτρέπεται πλέον η διόρθωση και η απαίτηση επιστροφής από τον ανάδοχο ποσών που έχουν καταβληθεί σ' αυτόν όχι μόνο βάσει αυτοδικαίως εγκεκριμένων λογαριασμών αλλά και **βάσει ρητών εγκεκριμένων λογαριασμών!** Εύλογο, συνεπώς, το ερώτημα: Τι νόημα έχει η ρητή έγκριση λογαριασμού, αν η υπηρεσία θα μπορεί οποτεδήποτε να τροποποιεί λογαριασμούς που η ίδια έχει ελέγξει και **ρητών εγκρίνει;** Ισχύουν και εδώ όσα προαναφέρθηκαν για τις ρητών εγκεκριμένες αναλυτικές επιμετρήσεις.

- **ΑΡΘΡ. 55 § 2 – ΚΑΤΑΠΤΩΣΗ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ**

Τα δύο τελευταία εδάφια της παρ. 2 του άρθρου 55 επιφέρει την ακόλουθη προσθήκη στην παρ. 8 του άρθρου 53 του ΚΔΕ:

«Σε περίπτωση ανάγκης σύνταξης αρνητικού λογαριασμού, αυτός μπορεί να συνταχθεί από τη διευθύνουσα υπηρεσία και το ποσό του πρέπει να καταβληθεί από τον ανάδοχο εντός μηνός από την κοινοποίηση του λογαριασμού σε αυτόν, άλλως καταπίπτει αναλόγως σε βάρος του η εγγυητική επιστολή. Σε περίπτωση ασκήσεως ενστάσεως, η κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής αναστέλλεται μέχρι την έκδοση αποφάσεως επ' αυτής».

ΣΧΟΛΙΟ:

- Με τη διάταξη αυτή στερείται ουσιαστικά ο ανάδοχος τη δυνατότητα να αμφισβητήσει αποτελεσματικά τον μειωτικό σε βάρος του λογαριασμό. Τούτο, διότι σε κάθε περίπτωση θα καταπίπτει σε βάρος του η εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης. Κατ' ουσία, δηλαδή, η υπηρεσία ανά πάσα στιγμή θα μπορεί να παίρνει πίσω από τον **ανάδοχο "ετσιθελικά"** νομίμως καταβληθέντα ποσά βάσει εγκεκριμένων λογαριασμών και αν ο τελευταίος τολμήσει και ασκήσει ένσταση, θα προκαλεί κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης. Απαράδεκτη ρύθμιση, που πρέπει να καταργηθεί προεχόντως ως προς το σκέλος περί κατάπτωσης της εγγυητικής καλής εκτέλεσης.

• ΑΡΘΡ. 57 § 5 - ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΑΠΕ

Με το άρθρο 57 παρ. 5 εισάγεται η ακόλουθη ρύθμιση σχετικά με τη σύνταξη και την έγκριση ΑΠΕ:

57 § 5. Μετά το τέλος της παραγράφου 8 του άρθρου 57 του ν. 3669/2008 προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να υποβάλει σχέδιο ΑΠΕ, εφόσον ζητηθεί από την υπηρεσία η σύνταξή του. Η έγκριση του ΑΠΕ ολοκληρώνεται εντός τριμήνου από την υποβολή του στην προϊσταμένη αρχή. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία αυτή τεκμαίρεται η απόρριψή του.

Σε περίπτωση ΑΠΕ που περιλαμβάνει συμπληρωματική σύμβαση, η έγκρισή του θα πρέπει να ολοκληρώνεται εντός τριμήνου από την ημερομηνία έγκρισης της απαιτούμενης πίστωσης για την κάλυψη της δαπάνης της συμπληρωματικής σύμβασης. Για το σκοπό αυτό, η διευθύνουσα υπηρεσία υποχρεούται να συντάξει προσχέδιο της συμπληρωματικής σύμβασης με πλήρη και αναλυτική αιτιολόγηση και να το υποβάλει στην προϊσταμένη αρχή, η οποία, εφόσον τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, μεριμνά για την έκδοση της σχετικής απόφασης έγκρισης συμπληρωματικής πίστωσης.»

ΣΧΟΛΙΟ:

- Δηλαδή, η Υπηρεσία θα ζητεί από τον Ανάδοχο να συντάξει σχέδιο ΑΠΕ, αυτός θα τον υποβάλλει προς έγκριση στην Υπηρεσία που ζήτησε τη σύνταξή του, αυτή θα αφήσει να παρέλθει άπρακτο το τρίμηνο για τον έλεγχο του και κατόπιν ο ΑΠΕ θα τεκμαίρεται **ως σιωπηρώς** απορριφθείς; Πρόκειται για αντιφατική και παράδοξη ρύθμιση. Εάν το τρίμηνο κρίνεται μη επαρκές χρονικό διάστημα για τον έλεγχο του σχεδίου ΑΠΕ, ας αυξηθεί. Όμως, σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσής του, θα πρέπει να τεκμαίρεται η αποδοχή και όχι η απόρριψη του ΑΠΕ. Η Δημόσια Διοίκηση έχει υποχρέωση χρηστής διοίκησης και προστασίας της εύλογης εμπιστοσύνης του διοικουμένου (ο ανάδοχος είναι διοικούμενος στα πλαίσια της εκτέλεσης μιας διοικητικής σύμβασης δημοσίου έργου), την οποία παραβιάζει ευθέως, όταν ζητεί η ίδια από τον ανάδοχο να συντάξει και υποβάλει κάποιο σχέδιο εγγράφου και κατόπιν, από δική της αδιαφορία, αδράνεια ή άλλο λόγο που δεν ανάγεται πάντως στη σφαίρα ευθύνης του αναδόχου, παραλείπει να το ελέγξει και να το εγκρίνει. Σ' αυτή την περίπτωση η ελάχιστη συνέπεια που θα μπορούσε να επιβληθεί σε βάρος της αμελούς Διοίκησης, είναι η αυτοδίκαιη έγκριση του σχεδίου ΑΠΕ.
 - Σε όλες τις περιπτώσεις έγκρισης ΑΠΕ, αλλά προεχόντως σ' αυτούς που περιέχουν νέες εργασίες καθ' υπέρβαση του συμβατικού αντικειμένου και συμπληρωματική σύμβαση, είναι επιβεβλημένο να ορίζεται ρητά στο νόμο ότι ο ανάδοχος δεν υπέχει υποχρέωση εκτέλεσης των εργασιών που περιλαμβάνονται στον ΑΠΕ προ της έγκρισής του από την προϊσταμένη αρχή και δικαιούται να προβεί σε διακοπή εργασιών σε περίπτωση που οι συμβατικές εργασίες δεν δύνανται να εκτελεσθούν χωρίς την προηγούμενη εκτέλεση εργασιών που περιλαμβάνονται στον εκκρεμή προς έγκριση ΑΠΕ.
- **ΑΡΘΡ. 58 – ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ**

Με το άρθρο 58 παρ. 1 εισάγεται η ακόλουθη ρύθμιση:

16. Μετά το τέλος του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 58 του ν. 3669/2008 προστίθενται εδάφιο όπως παρακάτω:

«Εφόσον προβλέπεται ασφάλιση του έργου στα συμβατικά τεύχη, η τυχόν οφειλόμενη αποζημίωση καλύπτεται εξ ολοκλήρου από το ασφαλιστήριο συμβόλαιο και δεν καταβάλλεται άλλη αποζημίωση από τον κύριο ή το φορέα κατασκευής του έργου».

ΣΧΟΛΙΟ:

- Η ρύθμιση, κατ' αρχήν, αντιβαίνει στις γενικές αρχές του ασφαλιστικού δικαίου. Εάν η ασφαλιστική αποζημίωση καλύπτει το ύψος της ζημιάς, βεβαίως ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής δεν θα υποχρεωθούν να καταβάλουν οι ίδιοι την αποζημίωση, εφόσον φέρουν κατ' αρχήν ευθύνη προς αποζημίωση. Εάν όμως η ασφαλιστική αποζημίωση δεν επαρκεί για την κάλυψη του συνόλου της ζημιάς, τη διαφορά καταβάλλει ο άμεσα υπεύθυνος για την πρόκλησή της. Ο κανόνας αυτός είναι αυτονόητος σε όλες τις ασφαλιστικές καλύψεις.
- Η αντίκρουση, βεβαίως, είναι ότι ο ανάδοχος υποχρεούται να ασφαλίσει το έργο. Εάν, όμως, το έχει κάνει, εξαντλώντας όλες τις δυνατότητες που του παρέχει η ασφαλιστική αγορά, και προξενείται στο έργο ζημία από λόγο που δεν καλύπτεται ασφαλιστικά και ο οποίος εμπίπτει στην ευρύτερη σφαίρα ευθύνης του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής, θα ήταν ανεπιεικές να στερηθεί ο ανάδοχος το δικαίωμα αποζημίωσης κατά του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής για το υπερβάλλον ύψος της ζημιάς.

- **ΑΡΘΡ. 61 - ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ**

Με τις παρ. 1, 2 & 3 του άρθρου 61 γίνονται οι ακόλουθες προσθήκες:

1. Μετά το τέλος του στοιχείου α. της παραγράφου 2 του άρθρου 62 του ν. 3669/2008 προστίθεται το ακόλουθο κείμενο:

«Το δικαίωμα του αναδόχου για διάλυση της σύμβασης ασκείται με γραπτή αίτησή του εντός αποκλειστικής προθεσμίας **τριάντα (30) ημερών** από τη συμπλήρωση του παραπάνω τριμήνου, διαφορετικά αποσβήνεται».

2. Μετά το τέλος του στοιχείου β. της παραγράφου 2 του άρθρου 62 του ν. 3669/2008 προστίθεται νέο εδάφιο όπως παρακάτω:

«Το δικαίωμα του αναδόχου για διάλυση της σύμβασης ασκείται με γραπτή αίτησή του εντός αποκλειστικής προθεσμίας **τριάντα (30) ημερών** από τη συμπλήρωση του παραπάνω τριμήνου ή διμήνου, διαφορετικά αποσβήνεται».

3. Μετά το τέλος του στοιχείου γ. της παραγράφου 2 του άρθρου 62 του ν. 3669/2008 προστίθεται το ακόλουθο κείμενο:

«Το δικαίωμα του αναδόχου για διάλυση της σύμβασης ασκείται με γραπτή αίτησή του εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από το οριακό σημείο, διαφορετικά αποσβήνεται».

ΣΧΟΛΙΟ:

- Ανεπίτρεπτη η θέσπιση τόσο στενών χρονικά προθεσμιών για την άσκηση δικαιωμάτων του αναδόχου, ιδίως αν αυτό αντιπαραβληθεί προς την τάση να αυξηθούν οι προθεσμίες εντός των οποίων οφείλουν να ενεργήσουν οι υπηρεσίες του κυρίου του έργου, χωρίς μάλιστα δυσμενείς έννομες συνέπειες για τη διοίκηση εφόσον δεν τηρηθούν. Δεν είναι δυνατόν από τη μια πλευρά ο ανάδοχος να τίθεται υπό τη δαμόκλειο σπάθη ασφυκτικών αποσβεστικών των δικαιωμάτων του προθεσμιών και από την άλλη η υπηρεσία να απολαμβάνει την πολυτέλεια μακρότατων προθεσμιών, τις οποίες μπορεί να τις παραβιάζει χωρίς καμία δυσμενή έννομη συνέπεια. Ειδικά όσον αφορά το δικαίωμα διάλυσης της σύμβασης, η απόφαση δεν είναι απλή για τον ανάδοχο, ο οποίος οφείλει να συνεκτιμήσει σωρεία δεδομένων. Κατά κανόνα, μία τέτοια απόφαση είναι στρατηγικής σημασίας. Δεν είναι δυνατόν, συνεπώς, να του τίθεται ο βρόχος μια τόσο ασφυκτικής χρονικά αποσβεστικής προθεσμίας για να λάβει μία πολυσύνθετη και δύσκολη απόφαση, όπως είναι η διάλυση της εργολαβίας.

- **ΑΡΘΡ. 64 § 2:**

«2. Μετά το τέλος του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 77 του ν. 3669/2008 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

Η προθεσμία αυτή αναστέλλεται κατά το χρονικό διάστημα από 1 – 31 Αυγούστου».

ΣΧΟΛΙΑ:

- Ορθή και επιβεβλημένη αναμφισβήτητα η ρύθμιση περί αναστολής της προθεσμίας άσκησης της προσφυγής για το χρονικό διάστημα από 1/8 έως 31/8 κάθε έτους. Βεβαίως, όσον αφορά τις υποθέσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, η αναστολή των προθεσμιών άσκησης ενδίκων βοηθημάτων και μέσων προβλέπεται στο άρθρο 61 παρ. 4 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, η οποία εφαρμόζεται συμπληρωματικώς και στις διαφορές από δημόσια έργα· διάταξη που τα διοικητικά δικαστήρια παγίως εφαρμόζουν στις διαφορές που εκδικάζουν. Επομένως, η διάταξη αυτή είναι κρίσιμη μόνο για τις διαφορές που

υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, δεδομένου ότι δεν υπάρχει αντίστοιχη ρύθμιση στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

- Ενόψει των προαναφερθέντων, προτείνουμε , προς τον σκοπό της επίτευξης ενιαίων δικονομικών ρυθμίσεων ως προς αμφότερες τις δικαιοδοσίες, **να εισαχθεί μεταβατική διάταξη που θα ορίζει ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς υποθέσεις**. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η **διαχρονικώς ενιαία αντιμετώπιση του ζητήματος** ως προς όλες τις διαφορές από δημόσια έργα, είτε υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών είτε των διοικητικών δικαστηρίων.

- **ΑΡΘΡ. 65 § 1 – ΕΥΝΟΪΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΙΩΝ**

Η παρ. 1 του άρθρου 65 εισάγει την ακόλουθη ρύθμιση σχετικά με την τακτική αναθεώρηση των εργοληπτικών των ατομικών εργοληπτικών επιχειρήσεων:

«1. Η παράγραφος 10 του άρθρου 92 του ν. 3669/2008 αντικαθίσταται όπως παρακάτω:

«10. Για τις ατομικές επιχειρήσεις Α1-2ης τάξης, η κατάταξη στις κατηγορίες και τις τάξεις του Μ.Ε.ΕΠ. ισχύει για μία πενταετία (τακτική αναθεώρηση). Αν δεν υποβληθεί αίτηση τακτικής αναθεώρησης, μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από τη συμπλήρωση της πενταετίας, το πτυχίο καθίσταται αυτοδικαίως ανενεργό.

Για τις Α.Ε., Ε.Π.Ε., Δημοτικές Επιχειρήσεις καθώς και τις προσωπικές επιχειρήσεις (Ο.Ε. και Ε.Ε.) η κατάταξη στις κατηγορίες και τις τάξεις του Μ.Ε.ΕΠ. ισχύει για μία τριετία (τακτική αναθεώρηση).»

ΣΧΟΛΙΑ:

- Δεν γίνονται αντιληπτοί οι λόγοι της ευνοϊκής ρύθμισης υπέρ των ατομικών εργοληπτικών επιχειρήσεων, που ειδικά στις τάξεις Α1 έως 2^η του ΜΕΕΠ δεν έχουν καμία διαφορά από τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό εταιρική μορφή, προεχόντως δε αυτές που λειτουργούν ως προσωπικές εμπορικές εταιρείες (ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες). Εφόσον δεν συντρέχει ειδικός δικαιολογητικός λόγος για τη συγκεκριμένη διαφοροποίηση, βάσιμα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι παραβιάζεται εν προκειμένω η συνταγματική αρχή της ισότητας.

- **ΠΡΟΤΑΣΗ:** Να ισχύει η τριετία αδιακρίτως για όλες τις εργοληπτικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως επιχειρηματικής μορφής υπό την οποία δραστηριοποιούνται.

- **ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ Γ' ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗΣ**

Με το άρθρο 65 παρ. 4 μειώνεται η επιρροή των συντελεστών Γ από τη συγχώνευση εργοληπτικών επιχειρήσεων. Η μείωση είναι κατ' αρχήν θετικό βήμα. Ωστόσο, κρίνεται ανεπαρκής. Οι συντελεστές Γ' δεν αντιπροσωπεύουν απολύτως τίποτα (ούτε πάγια, ούτε μηχανολογικό εξοπλισμό, ούτε ίδια κεφάλαια), παρά μόνο «αέρα». Μάλιστα με τη μέθοδο της απόσχισης του κατασκευαστικού κλάδου δημοσίων έργων, τα νομικά πρόσωπα των συγχωνευομένων εταιρειών παραμένουν τα ίδια και μετά τη συγχώνευση και ο πλασματικός συντελεστής Γ, που δεν αντιπροσωπεύει απολύτως τίποτα σε προστιθέμενη αξία της επιχείρησης που τον απορροφά, χρησιμοποιείται για την ανέλιξη της εργοληπτικής επιχείρησης στο Μ.Ε.ΕΠ.. Προτείνεται η επανεξέταση του άρθρου προς τον σκοπό της δραστικότερης μείωσης της επιρροής των συντελεστών Γ, σε συνδυασμό με μέτρα που θα διατηρήσουν ή/και θα βελτιώσουν την ανελιξιμότητα των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο Μ.Ε.ΕΠ. (μείωση βαθμολογίας κατάταξης ανά τάξη, αύξηση της επιρροής ουσιωδών στοιχείων: πάγια, ίδια κεφάλαια, μηχανολογικός εξοπλισμός).

- **ΑΡΧΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ**

ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ:

- Μετά την ίδρυση της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.Δ.Σ.), στην οποία υπάγονται και οι συμβάσεις έργων και μελετών, γεννάται το ερώτημα τι σκοπούς ή σκοπιμότητες εξυπηρετεί η ίδρυση μίας άλλης αρχής με παράλληλες αρμοδιότητες επί του ιδίου αντικειμένου ελέγχου. Κατά μείζονα λόγο ανακύπτει το παραπάνω ερώτημα, όταν η Α.Ε.Μ.Ε. θα λειτουργεί ως απλό νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, χωρίς συνταγματική κατοχύρωση λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των μελών της, καθώς και με ανεπαρκείς νομοθετικές δικλίδες ανεξαρτησίας και αμεροληψίας.

Ειδικότερα, ανακύπτουν τα εξής ερωτήματα: Η Ε.Α.Δ.Σ. δεν μπορεί να ασκήσει τις αρμοδιότητες και τον ρόλο της Α.Ε.Μ.Ε.; Και για ποιους λόγους κρίνεται σκόπιμη η ίδρυση μιας δεύτερης αρχής, με μεγάλη πρόσθετη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού (κατ' αρχήν το κόστος λειτουργίας

διπλασιάζεται, εφόσον κάθε αρχή αποτελεί αυτοτελή και ανεξάρτητο οργανισμό, με διαφορετική στελέχωση και προσωπικό), όταν οι περισσότερες αρμοδιότητες της Α.Ε.Μ.Ε. έχουν ήδη προβλεφθεί να ασκούνται από την Ε.Α.Δ.Σ.; Τι είναι αυτό, δηλαδή, που δεν έχει προβλεφθεί να κάνει ή δεν μπορεί να κάνει η Ε.Α.Δ.Σ. και χρειάζεται άλλος ένας δαπανηρός φορέας, που επιβαρύνει τον προϋπολογισμό και αυξάνει τη γραφειοκρατία;

- Ενώ η Ε.Α.Δ.Σ. θα έχει μόνο γνωμοδοτικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες, δηλ. θα ασκεί υποστηρικτικό έργο κατά την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, η Α.Ε.Μ.Ε. επιφορτίζεται και με ορισμένες κρίσιμου χαρακτήρα αποφασιστικές αρμοδιότητες (απόφαση επί προδικαστικών προσφυγών προσυμβατικού σταδίου, έγγραφη συναίνεση για την υπογραφή της σύμβασης, επιβολή σε βάρος των αναδόχων διοικητικών και οικονομικών κυρώσεων, τήρηση Μ.Ε.ΕΠ., Μ.Ε.Κ. και Μητρώου Μελετητών). Πέραν των σοβαρών προβλημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν (αλληλοεμπλοκή και επικάλυψη αρμοδιοτήτων διαφόρων φορέων, αρχών και δικαιοδοτικών οργάνων, αύξηση της γραφειοκρατίας κ.λπ.), εύλογα εγείρεται η απορία: Προς τι η σπουδή να ανατεθούν τόσο κρίσιμες αποφασιστικές αρμοδιότητες σε ένα όργανο που δεν απολαύει λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας; Κατά μείζονα λόγο τούτο, όταν η Ε.Α.Δ.Σ., που θα είναι η γενική αρχή ελέγχου όλων των δημοσίων συμβάσεων (επομένως και των έργων και μελετών), δεν εξοπλίζεται με τέτοιας μορφής αποφασιστικές αρμοδιότητες!
- Η εικόνα που απορρέει από το νομοσχέδιο είναι ότι ιδρύεται ένας οργανισμός με αρμοδιότητες που δεν είναι απαραίτητες ή που ανήκουν ήδη σε άλλες αρχές και όργανα (Ε.Α.Δ.Σ., Ελεγκτικό Συνέδριο), υπερεξουσίες σε κρίσιμα ζητήματα, χωρίς κατοχύρωση της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας του ίδιου και των μελών του, η λειτουργία του οποίου θα προκαλέσει μύρια όσα προβλήματα γραφειοκρατίας, αλληλοσυγκρουόμενων αρμοδιοτήτων, επικίνδυνης συγκέντρωσης εξουσιών και κατ' επέκταση αδιαφάνειας, εν τέλει δε, άσκοπη επιβάρυνση του ήδη βεβαρημένου κρατικού προϋπολογισμού.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- Άρθρ. 76 § 2, τελευταίο εδάφιο: *«Δεν συνιστά ασυμβίβαστο για τον Αντιπρόεδρο και τα λοιπά μέλη, η άσκηση καθηκόντων μέλους Διδακτικού Ερευνητικού προσωπικού σε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με καθεστώς μερικής απασχόλησης ή η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος»:*

Είναι αδιανόητο η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος να μην αποτελεί ασυμβίβαστη ιδιότητα για την άσκηση των καθηκόντων του μέλους του

Δ.Σ. της Α.Ε.Μ.Ε.. Επισημαίνουμε, ότι τα μέλη του Δ.Σ. της Α.Ε.Μ.Ε., εν αντιθέσει προς αυτά της Ε.Α.Δ.Σ., ασκούν κρίσιμες αποφασιστικές αρμοδιότητες, όπως η απόφαση επί προδικαστικών προσφυγών διαγωνιζομένων εργ. επιχειρήσεων, που ισοδυναμεί με δυνατότητα ανάθεσης του έργου. Δηλαδή, δικηγόρος μέλος της του Δ.Σ. της Α.Ε.Μ.Ε. θα μπορεί τη μία μέρα να εκπροσωπήσει στο δικαστήριο την εργοληπτική επιχείρηση «Α» στα πλαίσια μιας υπόθεσης και την επομένη, ως μέλος της Αρχής, να αποφανθεί επί προδικαστικής προσφυγής της για άλλο έργο! **Ως ελάχιστη κατοχύρωση της αμεροληψίας της Α.Ε.Μ.Ε. κρίνεται απαραίτητη η θέσπιση ασυμβίβαστου μεταξύ της άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος και της ιδιότητας του μέλους του Δ.Σ. της Α.Ε.Μ.Ε..**

Γενικότερα, δεν γίνεται αντιληπτό για ποιο λόγο κρίνεται σκόπιμη η συμμετοχή εν ενεργεία δικηγόρου στο Δ.Σ. της Α.Ε.Μ.Ε.. Για τη νομική υποστήριξη του Δ.Σ. υπάρχει ο Νομικός Σύμβουλος, καθώς και η νομική υπηρεσία της οποίας προΐσταται, ως προς τους οποίους θα πρέπει επίσης να ισχύουν τα αναγκαία ασυμβίβαστα προς κατοχύρωση της αμεροληψίας τους. Για ποιο λόγο, λοιπόν, να μετέχουν της σύνθεσης του Δ.Σ. της Ε.Α.Δ.Σ. και εν ενεργεία δικηγόροι, χωρίς μάλιστα να συντρέχει στο πρόσωπό τους ασυμβίβαστο σε σχέση με την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος;

- **Άρθρ. 80 § 2 α': «α. Στην απόφαση της Α.Ε.Μ.Ε., εντός είκοσι (20) ημερών, επί των υποβαλλόμενων «προδικαστικών προσφυγών» της παραγράφου 2 του άρθρου 171 του ν. 3669/2008 και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ν. 3886/2010 (ΦΕΚ Α' 173)».**

Μία από τις πλέον κρίσιμες αποφασιστικές αρμοδιότητες της Α.Ε.Μ.Ε. είναι η απόφαση επί των προδικαστικών προσφυγών του άρθρου 4 § 1 του Ν. 3886/2010. Εν προκειμένω γεννάται σωρεία ζητημάτων:

α) Η σκοπιμότητα απονομής στην Α.Ε.Μ.Ε. τόσο κρίσιμης αποφασιστικής αρμοδιότητας (σημειωτέον, η Ε.Α.Δ.Σ. δεν έχει τέτοια αρμοδιότητα), η πρακτική δυνατότητα άσκησης της και η κατοχύρωση της αμεροληψίας της.

β) Κρίσιμα θέματα νομοτεχνικής φύσης, που πηγάζουν από τη σύγκρουση των προκείμενων διατάξεων του νομοσχεδίου με αυτές του Ν. 3886/2010. Ειδικότερα, τα ζητήματα αυτά θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα ακόλουθα ερωτήματα: Οι διατάξεις του Ν. 3886/2010 δεν ισχύουν ως προς την άσκηση των προδικαστικών προσφυγών, τις προθεσμίες και την αρμοδιότητα απόφασης επ' αυτών; Καταργούνται ως προς τις συμβάσεις έργων και μελετών οι διατάξεις του Ν. 3886/2010, που ρυθμίζουν τη διαδικασία παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας και αντικαθίστανται από το παρόν νομοσχέδιο; Και αν ναι, δεν θα έπρεπε το νομοσχέδιο να περιέχει αναλυτικές

ρυθμίσεις της διαδικασίας παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, ειδικότερα δε του τρόπου τήρησης της προδικασίας, αντίστοιχες με του Ν. 3886/2010; Η συγκεκριμένη διάταξη είναι τόσο ατελώς και ελλιπώς διατυπωμένη, που θα δημιουργήσει σοβαρά ερμηνευτικά προβλήματα σε ένα τόσο κρίσιμο τομέα όπως είναι η παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας στους διαγωνισμούς για τα έργα που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπου, ειδικά εκεί, θα πρέπει να υπάρχει απόλυτη ασφάλεια δικαίου και ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο. Επιπλέον, εφόσον σιωπηρώς καταργούνται διατάξεις νόμου αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Ν. 3886/2010), δεν θα πρέπει να υπάρξει συναρμοδιότητα των δύο Υπουργείων ως προς τα ζητήματα αυτά, που άπτονται της απονομής προσωρινής δικαστικής προστασίας στους διαγωνισμούς δημοσίων έργων και μελετών οι οποίοι εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου;

- **Άρθρ. 80 § 2 β':** «β. Στην έγγραφη συναίνεση της Α.Ε.Μ.Ε., μετά από συνολικό έλεγχο της νομιμότητας της διαδικασίας ανάθεσης, προκειμένου η οικεία αναθέτουσα αρχή να προχωρήσει στην ανάθεση της σύμβασης στον ανάδοχο που επιλέχθηκε κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας ή απευθείας, όποτε αυτό επιτρέπεται. Η συναίνεση της Α.Ε.Μ.Ε. χορηγείται πριν την αποστολή του φακέλου στο Ελεγκτικό Συνέδριο για τη διενέργεια του προσυμβατικού ελέγχου, ή αν η σύμβαση δεν υπόκειται στον ως άνω έλεγχο, πριν τη κατά νόμο σύναψή της».

Τα ζητήματα που ανακύπτουν από την ανωτέρω διάταξη είναι τα εξής:

α) Προστίθεται άλλη μία διαδικασία, που τίθεται ως προϋπόθεση υπογραφής της σύμβασης δημοσίου έργου, επιπροσθέτως και πέραν του προσυμβατικού ελέγχου νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Πλέον θα υπάρχουν δύο διαδικασίες προσυμβατικού ελέγχου νομιμότητας και **θα πρέπει να αποβούν θετικές και οι δύο**, προκειμένου ο ανάδοχος να δυνηθεί να υπογράψει, άγνωστο μετά από πόσο χρόνο, τη σύμβαση εκτέλεσης του έργου. Το **γραφειοκρατικό βάρος** που προστίθεται είναι πασιφανές· το όφελος, όμως, όχι. Και το ερώτημα που ανακύπτει είναι: Δεν κρίνεται επαρκής ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο και θα πρέπει να προστεθεί άλλος ένας με το ίδιο ακριβώς αντικείμενο και πεδίο ελέγχου;

β) Νομοτεχνικά ζητήματα όσον αφορά την προσβολή των αρνητικών αποφάσεων της Α.Ε.Μ.Ε. και τον συνδυασμό των προκείμενων αρμοδιοτήτων της με αυτές του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Πιο συγκεκριμένα, αν αποβεί αρνητικός ο έλεγχος από την Α.Ε.Μ.Ε., τι προσφυγές και ένδικα μέσα έχουν οι ενδιαφερόμενοι κατά της αρνητικής απόφασης και ποιος ο χρόνος απόφασης επ' αυτών; Διότι, **αν το μόνο προβλεπόμενο μέσο κατά της αρνητικής**

απόφασης της Α.Ε.Μ.Ε. για τη σύναψη της σύμβασης είναι η αίτηση ακυρώσεως, τότε, ως είναι ευκόλως αντιληπτό, σύμβαση δεν θα συνάπτεται ποτέ! Κατά της αρνητικής πράξης των Κλιμακίων του Ελεγκτικού Συνεδρίου προβλέπεται εντός συντομότητας προθεσμιών άσκησης και απόφασης επ' αυτής, αίτηση ανάκλησης. Ως εκ τούτου, το ενδεχόμενο σφάλμα στην κρίση του Κλιμακίου θεραπεύεται γρήγορα, χωρίς να προκαλείται υπερβολική καθυστέρηση στη σύναψη της σύμβασης. Κατά της αρνητικής κρίσης όμως της Α.Ε.Μ.Ε. δεν προβλέπεται δυνατότητα ταχείας επανεξέτασής της. Είναι βέβαιο ότι από τη διάταξη, όπως είναι διατυπωμένη τώρα, θα προκληθούν αδιέξοδα: Προς τον σκοπό της αποφυγής τους, προτείνουμε τις εξής δύο εναλλακτικές λύσεις: α) Η σχετική κρίση της Α.Ε.Μ.Ε. κατά τον προσυμβατικό έλεγχο να έχει γνωμοδοτικό/συμβουλευτικό χαρακτήρα και όχι αποφασιστικό, ή β) να υποβάλλεται και αυτή (η αρνητική κρίση της Α.Ε.Μ.Ε.) στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο, ώστε, σε περίπτωση που κριθεί εσφαλμένη, να ανατρέπεται με την τελική εγκριτική απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

- Άρθρ. 81 γ': *«Στην επιβολή των προβλεπόμενων από την κείμενη νομοθεσία διοικητικών ή οικονομικών κυρώσεων στους αναδόχους των ως άνω συμβάσεων. Μετά την επιβολή οικονομικών ποινών, η Α.Ε.Μ.Ε. συντάσσει αντίστοιχους χρηματικούς καταλόγους και τους αποστέλλει στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) για βεβαίωση και είσπραξη»:*

Για ποιες ακριβώς διοικητικές ή οικονομικές κυρώσεις πρόκειται; Η διάταξη είναι απολύτως ασαφής και αφήνει μεγάλο περιθώριο παρερμηνειών.

- Άρθρ. 82: Η Α.Ε.Μ.Ε. αποκτά τον πλήρη έλεγχο των Μητρώων εργοληπτικών επιχειρήσεων, κατασκευαστών και μελετητών. Οι επιτροπές Μ.Ε.ΕΠ. και Μ.Ε.Κ. καταργούνται; Όλες οι λεπτομέρειες άσκησης της συγκεκριμένης αρμοδιότητας θα καθορίζονται στον «Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης», ο οποίος θα θεσπισθεί με προεδρικό διάταγμα στο μέλλον. Η ρύθμιση τόσο κρίσιμων ζητημάτων για το εργοληπτικό επάγγελμα και κλάδο παραμένει επικίνδυνα ασαφής και απροσδιόριστη. Περαιτέρω, αν καταργηθούν οι Επιτροπές Μ.Ε.ΕΠ. και Μ.Ε.Κ., στις οποίες μετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι του εργοληπτικών οργανώσεων, ποια θα είναι η εκπροσώπηση των εργοληπτικών οργανώσεων στις διαδικασίες αξιολόγησης, εγγραφής, διαγραφής, αναβάθμισης κ.λπ. των εργοληπτικών πτυχίων και των πτυχίων κατασκευαστών;
- Άρθρο 84: Η παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης για την έκδοση προεδρικού διατάγματος με το οποίο θα θεσπισθεί «Κανονισμός

Λειτουργίας και Διαχείρισης» είναι υπέρ το δέον γενική και αόριστη και δεν πληροί, κατ' αρχήν, τις συνταγματικές προϋποθέσεις παροχής της, που τίθενται με το άρθρο 43 του Συντάγματος.

- **ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

- **Άρθρο 90 § 7: «Οι διατάξεις των παραγράφων 5 του άρθρου 54, καθώς και 1 και 2 του άρθρου 55 του παρόντος εφαρμόζονται και στις εκτελούμενες, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συμβάσεις έργου.»**

ΣΧΟΛΙΑ:

α) Η παράγραφος 5 του άρθρου 54 αφορά την απόσβεση των δικαιωμάτων του αναδόχου εάν δεν υποβάλει σχετικό αίτημα εντός δύο μηνών μετά την εμφάνιση της γενεσιουργού αιτίας. Η εφαρμογή της διάταξης αυτής και στις ήδη εκτελούμενες συμβάσεις έργων, χωρίς ειδικότερες διευκρινίσεις, θα προκαλέσει αναδρομική απόσβεση δικαιωμάτων του αναδόχου. Πέραν της πρόδηλης αντισυνταγματικότητάς της, μία τέτοια ρύθμιση είναι κατάφωρα άδικη για τον ανάδοχο. Για τον λόγο αυτό απαιτείται άμεση τροποποίησή της.

β) Επίσης, η παροχή δυνατότητας σύνταξης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία επιστροφικών λογαριασμών σε ήδη εκτελούμενα έργα ανατρέπει παγιωμένες συμβατικώς έννομες καταστάσεις και διαταράσσει την ασφάλεια δικαίου της εκτελούμενης σύμβασης. Επιπροσθέτως, τίθεται και ζήτημα συνταγματικότητας της διάταξης, διότι με αυτήν παρέχεται εμμέσως η δυνατότητα στη διοίκηση να καταργεί τελεσίδικες ή και αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις, που έχουν εκδοθεί επί ρητώς ή αυτοδικαίως εγκεκριμένων λογαριασμών.

γ) Τέλος, τι σημαίνει ο όρος «εκτελούμενη σύμβαση»; Σύμβαση όπου δεν έχει εκδοθεί βεβαίωση περαίωσης εργασιών, όπου δεν έχει γίνει προσωρινή ή οριστική παραλαβή ή κάτι άλλο; Απαιτείται διευκρίνιση.

- Πρέπει να εισαχθεί μεταβατική ρύθμιση που να ορίζει ότι **η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 64 του νομοσχεδίου καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς υποθέσεις**. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η διαχρονικώς ενιαία αντιμετώπιση του ζητήματος ως προς όλες τις διαφορές από δημόσια έργα, είτε υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών είτε των διοικητικών δικαστηρίων.

III. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Παρακάτω παρατίθενται ενότητες θεμάτων επί των οποίων χρειάζεται να υπάρξει νομοθετική παρέμβαση. Οι προτάσεις αναπτύσσονται ως περίγραμμα νομοθετικής παρέμβασης, χωρίς να περιλαμβάνουν την ακριβή νομική διατύπωση, παρά μόνο τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις της:

- **ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ**

Μεγάλο μέρος των παθογενειών που ταλαιπωρούν τα δημόσια έργα οφείλονται στην ανυπαρξία σύγχρονων, αξιόπιστων και καταρτισμένων βάσει διεθνώς αναγνωρισμένων επιστημονικών μεθόδων αναλυτικών τιμολογίων. Ο Ν. 3263/2004 περιέχει στο άρθρο 8 πρόβλεψη για τη σύνταξη τιμολογίων δημοσίων έργων και σχετική εξουσιοδοτική διάταξη για την έγκρισή τους με υπουργική απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.. Βάσει αυτής της διάταξης εκδόθηκαν και ανανεώνονται τα περιγραφικά τιμολόγια που ισχύουν σήμερα στα δημόσια έργα, τα αποκαλούμενα και «Τιμολόγια Σουφλιά». Τα τιμολόγια αυτά, ως είναι κοινός τόπος σε όσους ασχολούνται με τα δημόσια έργα, έχουν αποτύχει, διότι στερούνται των δύο βασικότερων στοιχείων που πρέπει να πληρούν τα σύγχρονα τιμολόγια δημοσίων έργων: α) Είναι μόνο περιγραφικά, δηλ. απλώς περιγράφουν τις εργασίες που περιλαμβάνονται σε κάθε τιμή μονάδας - πολλές φορές δε, ακόμη και αυτή η περιγραφή είναι ιδιαίτερα ατελής, ελλιπής και ασαφής - χωρίς να περιλαμβάνουν ανάλυση της τιμής μονάδας ανά επιμέρους στοιχείο κόστους της. β) Η διαπίστωση των βασικών τιμών που διαμορφώνουν τα στοιχεία κόστους μιας τιμής μονάδας γίνεται με μεθόδους επιεικώς χαρακτηριζόμενες ως ερασιτεχνικές, αντιεπιστημονικές και εν τέλει παντελώς αυθαίρετες.

Εξ αιτίας των ανωτέρω προβλημάτων η τιμολόγηση των έργων γίνεται κατά τρόπο απολύτως εσφαλμένο, χωρίς να απεικονίζει το πραγματικό κόστος τους. Οι επιμέρους συνέπειες της εσφαλμένης τιμολόγησης είναι πολλές και σημαντικότερες: α) Ο αρχικός προϋπολογισμός των έργων δεν καταρτίζεται επί ορθής τιμολογιακής βάσης, με αποτέλεσμα να μην αποδίδει σωστά το προεκτιμώμενο κόστος του έργου. β) Άμεσο επακόλουθο αυτού, είναι η αδυναμία κοστολόγησης του έργου από πλευράς της ενδιαφερόμενης εργοληπτικής επιχείρησης. γ) Η τιμολόγηση των νέων εργασιών γίνεται κατά τρόπο αυθαίρετο και ολότελα αντιεπιστημονικό. δ) Σωρεία δικαστικών διαφορών ανακύπτει εξ αιτίας της γενικότητας και ασάφειας των εφαρμοζόμενων περιγραφικών τιμολογίων. ε) Προκαλείται τεράστια επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού και αλόγιστη διασπάθιση κονδυλίων, λόγω των εσφαλμένων τιμολογήσεων, των διαρκών αναπροσαρμογών, των καθορισμών νέων τιμών μονάδας, των συνεχών διαφορών που

οδηγούνται εν τέλει προς επίλυση στα δικαστήρια, γενικότερα της αδυναμίας ορθής κοστολόγησης των δημοσίων έργων. στ) Θίγεται βαρύτατα η ποιότητα των εκτελούμενων έργων και άλλες πολλές δυσμενέστατες συνέπειες, που δεν έχουμε τον χρόνο και χώρο να παραθέσουμε εδώ.

Ως ένα πρώτο βήμα για την επίλυση του προβλήματος, απαιτούνται οι ακόλουθες νομοθετικές τροποποιήσεις, που θα θέσουν τη βάση για την εγκαθίδρυση ενός συστήματος επιστημονικής και σύγχρονης τιμολόγησης των έργων:

1. Στο Άρθρο 1 «Πεδίο Εφαρμογής - Έννοιες - Γενικές Αρχές», παράγραφος 7 του Ν. 3669/2008 προστίθεται νέο εδάφιο η) ως εξής:

«η) «Τιμολόγιο Εργασιών» είναι η ανάλυση του προς εκτέλεση κατασκευαστικού αντικειμένου σε επιμέρους εργασίες, οι οποίες περιγράφονται κατά τρόπο μονοσήμαντο, η δε τιμή τους αναλύεται και τεκμηριώνεται με βάση την ποσότητα και αξία των μέσων παραγωγής, που συμμετέχουν άμεσα στην εκτέλεσή τους.

Η ανάλυση κατά τα ανωτέρω, της τιμής μονάδος κάθε εργασίας του Τιμολογίου, αναφέρεται συνοπτικά ως «Ανάλυση Τιμής» και περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστο, τα ακόλουθα επιμέρους στοιχεία άμεσου κόστους:

- Το άμεσα απασχολούμενο εργατοτεχνικό προσωπικό*
- Τον άμεσα απασχολούμενο μηχανικό εξοπλισμό*
- Τα άμεσα αναλωνόμενα υλικά και υπηρεσίες τρίτων*

Στα Τιμολόγια Εργασιών που καταρτίζονται και εγκρίνονται κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου, περιλαμβάνονται όλες οι εργασίες που είναι δυνατόν να απαιτηθούν σε κάθε κατηγορία έργων. Τα Τιμολόγια αυτά διαμορφώνονται με ενιαίες αρχές και τυποποιημένη μεθοδολογία σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου και εφαρμόζονται ενιαία από όλες τις Δημοπρατούσες Αρχές του Δημόσιου και του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, και ως εκ τούτου καλούνται και ενιαία τυποποιημένα τιμολόγια.

Τα επιμέρους στοιχεία κόστους στα οποία αναλύεται η τιμή μονάδος κάθε εργασίας των ενιαίων τυποποιημένων Τιμολογίων, υπολογίζονται με βάση τις Βασικές Τιμές ημερομισθίων εργατοτεχνικού προσωπικού, υλικών και μισθωμάτων μηχανημάτων, οι οποίες διαπιστώνονται για κάθε χρονική περίοδο (ημερολογιακό τρίμηνο), σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου.»

2. Στο Άρθρο 2 «Γενικές Διατάξεις» του Ν.3669/2008, όπως αυτό προβλέπεται να αντικατασταθεί με το Άρθρο 34 του προτεινόμενου ν/σ, προστίθεται, μετά την παράγραφο 2, παράγραφος 2^α, ως εξής:

«2.α.Για την έκδοση της αναφερόμενης στην προηγούμενη παράγραφο βεβαίωσης ωριμότητας, η αρμόδια για την κατασκευή του έργου Υπηρεσία οφείλει να υποβάλει στην ΑΕΠΕ, πλήρη φάκελο με τα εγκεκριμένα οικονομικά τεύχη που τεκμηριώνουν τον Προϋπολογισμό Δημοπράτησης του Έργου, συνοδευόμενα από τη σύμφωνη περί αυτού γνώμη του Μελετητή. Μέχρι τη σύσταση της ΑΕΠΕ, η σχετική βεβαίωση εκδίδεται από την αρμόδια διαχειριστική αρχή, ανεξάρτητα από το ύψος του προϋπολογισμού ή την πηγή χρηματοδότησης του έργου. Η περί της ωριμότητας εκδιδόμενη βεβαίωση πρέπει να επισυνάπτεται στην διακήρυξη του έργου.»

3. Στο Άρθρο 17 «Συμβατικά Τεύχη» του Ν.3669/2008 αντικαθίστανται οι παράγραφοι 4 και 5 ως εξής:

«4. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων εγκρίνεται η κατάρτιση, συμπλήρωση και τροποποίηση ενιαίων τυποποιημένων Τιμολογίων Εργασιών, για όλες τις κατηγορίες έργων.

5. Τα τιμολόγια, μετά την έγκρισή τους, εφαρμόζονται ενιαία από όλες τις Δημοπρατούσες Αρχές που διέπονται από τον παρόντα νόμο.»

4. Στο Άρθρο 17 «Συμβατικά Τεύχη» του Ν.3669/2008 τροποποιείται η παράγραφος 6 ως εξής:

«6. Οι τιμές των τιμολογίων αυτών, που προκύπτουν από τις αντίστοιχες αναλύσεις τιμών, εφαρμόζονται αυτούσιες ή σε συνδυασμό μεταξύ τους για τη σύνταξη του προϋπολογισμού των έργων».

5. Στο Άρθρο 54 «Αναθεώρηση τιμών» του Ν.3669/2008 καταργούνται οι διατάξεις των παραγράφων 16 και 17 και αντικαθίστανται ως εξής:

«16. Τα θέματα διαπίστωσης των βασικών τιμών και τα της σύνθεσης και λειτουργίας της Επιτροπής Διαπίστωσης Βασικών Τιμών ΔΕ, καθώς και όλα τα θέματα που αναφέρονται στην εφαρμογή της αναθεώρησης τιμών, ρυθμίζονται με Υπουργικές Αποφάσεις.

17. Η διαπίστωση των βασικών τιμών των ημερομισθίων του εργατοτεχνικού προσωπικού, των μισθωμάτων των μηχανημάτων έργων και των

ενσωματούμενων υλικών, γίνεται με βάση μεθοδολογία που εγκρίνεται με Υπουργική Απόφαση, μετά από εισήγηση της Επιτροπής Παρακολούθησης και Βελτίωσης του Συστήματος Τιμολόγησης Έργων, που συγκροτήθηκε με την απόφαση ΥΠΥΜΕΔΙ/Δ 11γ/ο/393/02-08-2010.»

6. Στο Άρθρο 179 «Εξουσιοδοτικές διατάξεις» παράγραφος 4 του Ν.3669/2008 καταργείται η περίπτωση ιβ και αντικαθίστανται ως εξής:

«ιβ) Μέχρι την έκδοση των σχετικών αποφάσεων, η ΕΔΤΔΕ, με τη γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη της αρμόδιας υπηρεσίας της ΓΓΔΕ και του ΙΟΚ, εφαρμόζουν τις προτάσεις της Επιτροπής «Παρακολούθησης και Βελτίωσης του Συστήματος Τιμολόγησης Έργων», που συγκροτήθηκε με την απόφαση ΥΠΟΜΕΔΙ Δ11γ/ο/393 – 02.08.2010, ως προς τον τρόπο αντικειμενικού προσδιορισμού των μέσων μισθωμάτων μηχανημάτων και των ωρομισθίων εργατοτεχνικού προσωπικού, όπως αυτές τελικά θα οριστικοποιηθούν και θα εγκριθούν, και διαμορφώνουν τους πίνακες και την ονοματολογία των βασικών υλικών που περιλαμβάνονται στα Πρακτικά Διαπίστωσης, σύμφωνα με τις προτάσεις της εν λόγω Επιτροπής».

• **ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ**

Επειδή:

α. ο Νόμος 3263/2004 που εισήγαγε το ισχύον σύστημα ανάθεσης των έργων απέτυχε και στους δύο στόχους του, αυτόν της συγκράτησης των εκπτώσεων και αυτόν της εξυγίανσης και της επιβολής κανόνων διαφάνειας,

β. οι προϋποθέσεις:

i) των πλήρων και αξιόπιστων μελετών,

ii) της σωστής και επαρκούς επίβλεψης και

iii) της ευνοούμενης και χρηστής Δημόσιας Διοίκησης,

που αποτελούν τις αναγκαίες συνθήκες για την λειτουργία της απόλυτης μειοδοσίας, δεν υφίστανται και ουδείς γνωρίζει πότε θα διασφαλιστούν,

γ. η εντεινόμενη κρίση και η δραματική μείωση των έργων ευνοούν την εμφάνιση φαινομένων άκριτου και νοσηρού ανταγωνισμού με αποτέλεσμα να «εκδιώκονται» από τον κλάδο οι, κατά τεκμήριο, συνεπέστεροι,

δ. οι μεγάλες εκπτώσεις υποβαθμίζουν την ποιότητα των έργων και υπονομεύουν την ολοκλήρωσή τους, με δυσμενείς επιπτώσεις για τους αναδόχους αλλά και τους εργαζομένους και προμηθευτές των αναδόχων,

είναι προφανής η ανάγκη καθιέρωσης ενός νέου αντικειμενικού συστήματος ανάθεσης των έργων.

Ανεξάρτητα πάντως από το πώς θα ονομάζεται το σύστημα και με ποιόν τρόπο θα αναδεικνύεται ο ανάδοχος, πρέπει να καλύπτονται σε κάθε περίπτωση οι παρακάτω βασικές προϋποθέσεις:

1. Διεξαγωγή του διαγωνισμού σε δύο διακριτά στάδια: 1ο Στάδιο η κατάθεση των δικαιολογητικών. 2ο Στάδιο (μετά την ολοκλήρωση του πρώτου) η κατάθεση των οικονομικών προφορών που θα ανοίγονται αμέσως ενώπιον των συμμετεχόντων. Με την ρύθμιση αυτή αφενός διασφαλίζεται η διαφάνεια και αφετέρου οδηγούμαστε σε γρήγορη ανάδειξη αναδόχου, αφού θα ελαχιστοποιηθούν οι ενστάσεις.

2. Να διατηρηθούν οι περιορισμοί αυτοπρόσωπης κατάθεσης των προσφορών (για τις ατομικές εργοληπτικές επιχειρήσεις) ή μέλος Δ.Σ. (για τις εταιρείες), διεξαγωγής διαγωνισμών μία φορά την εβδομάδα την ίδια ώρα και μέρα, πρωτότυπο βεβαίωσης ΜΕΕΠ.

3. Πρέπει να αποκλειστεί η δυνατότητα οποιουδήποτε κριτηρίου αξιολόγησης επιδέχεται υποκειμενική κρίση.

• **ΜΕΤΡΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ**

Τα κρούσματα του φαινομένου των πλαστών εγγυητικών επιστολών, καλής εκτέλεσης κυρίως, έχουν αυξηθεί ανησυχητικά το τελευταίο διάστημα. Τα παρακάτω μέτρα, εφόσον υιοθετηθούν και θεσμοθετηθούν, πιστεύουμε ότι θα επιλύσουν οριστικά το ζήτημα:

➤ Προϋπόθεση της υπογραφής οποιασδήποτε σύμβασης, είτε αρχικής είτε συμπληρωματικής, είναι η **προηγούμενη χορήγηση βεβαίωσης του εκδόντος την εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης πιστωτικού ιδρύματος περί της γνησιότητας της προσκομισθείσας από τον ανάδοχο εγγυητικής, κατόπιν επίσημου αιτήματος που θα υποβάλλει απευθείας η υπηρεσία προς πιστωτικό ίδρυμα, χωρίς μεσολάβηση του αναδόχου**. Η βεβαίωση του πιστωτικού ιδρύματος μαζί με το επίσημο αίτημα της υπηρεσίας προς το πιστωτικό ίδρυμα θα **επισυνάπτονται στη σύμβαση** και θα αποτελούν **προϋπόθεση του κύρους της**. Επομένως, σύμβαση στην οποία δεν θα έχει επισυναφθεί αυτή η βεβαίωση, που θα πρέπει να έχει ληφθεί κατά την επίσημη διαδικασία που

προβλέπεται παραπάνω, θα είναι άκυρη και ο ανάδοχος δεν θα μπορεί να εισπράξει το εργολαβικό αντάλλαγμα, ακόμη και αν εκτελέσει τις εργασίες. Με τον τρόπο αυτό **εξαλείφεται το κίνητρο** πονηρά σκεπτόμενου εργολάβου να προσκομίσει εξ αρχής πλαστή εγγυητική επιστολή.

- **Προϋπόθεση πληρωμής του πρώτου και μετά την ημερομηνία περαίωσης του έργου συντασσόμενου λογαριασμού είναι η προηγούμενη χορήγηση βεβαίωσης από το αρμόδιο πιστωτικό ίδρυμα, αφού τηρηθεί η παραπάνω διαδικασία** (δηλ. υποβολή επίσημου αιτήματος από τη διευθύνουσα υπηρεσία κατευθείαν στο πιστωτικό ίδρυμα και απάντηση του τελευταίου κατευθείαν στην υπηρεσία, χωρίς μεσολάβηση του αναδόχου), περί της γνησιότητας της κατατεθειμένης στην υπηρεσία εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης. Η βεβαίωση του πιστωτικού ιδρύματος (με το έγγραφο αίτημα της υπηρεσίας προς αυτό) θα επισυνάπτεται στο χρηματικό ένταλμα πληρωμής του λογαριασμού και **χωρίς αυτήν δεν θα θεωρείται από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου**. Η βεβαίωση θα πρέπει να έχει ημερομηνία μεταγενέστερη αυτής της έγκρισης του λογαριασμού. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται το ενδεχόμενο (πολύ συχνό τελευταία) ο ανάδοχος να αντικαταστήσει την αρχικώς προσκομισθείσα έγκυρη εγγυητική με άλλη πλαστή. Για την πληρωμή κάθε λογαριασμού, από τον πρώτο μέχρι και τον τελευταίο, θα πρέπει να διαπιστώνεται η γνησιότητα της κατατεθειμένης εγγυητικής (ή εγγυητικών) καλής εκτέλεσης. Επομένως, εξαλείφεται το κίνητρο του πονηρού αναδόχου, σε συνεννόηση με διεφθαρμένους υπαλλήλους της υπηρεσίας, να αντικαθιστά κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου τις γνήσιες εγγυητικές με πλαστές. Και να το κάνει, δεν θα έχει κανένα όφελος, εφόσον δεν πρόκειται να πληρωθεί κανένα λογαριασμό.
- Θέσπιση αυστηρότατων κυρώσεων σε βάρος των εργοληπτικών επιχειρήσεων που διαπράττουν τέτοια αδικήματα. **Υποχρεωτική ποινή οριστικής διαγραφής από το ΜΕΕΠ**, σε περίπτωση που θα διαπιστωθεί η διάπραξη του αδικήματος. **Άμεση παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο κατ' απόλυτη προτεραιότητα με πρόβλεψη επιβολής ποινών και στον υπεύθυνο εφ' όσον είναι γραμμένος στο ΜΕΚ.**

- **ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΚΑΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ**

Συχνό φαινόμενο, που δεν αντιμετωπίζει ο νέος νόμος, είναι και η άρνηση ή αδιαφορία των υπηρεσιών να επιστρέψουν στον ανάδοχο τις κατατεθειμένες εγγυητικές καλής εκτέλεσης, όταν πληρούνται οι προς τούτο προϋποθέσεις.

Οι εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης επιστρέφονται στον ανάδοχο ολοσχερώς (δηλ. και ως προς το απομένον μετά τις σταδιακές απομειώσεις ποσοστό του 40% της αρχικής βασικής εγγύησης) με την οριστική παραλαβή του έργου και τη σύνταξη του τελικού λογαριασμού. Στην πράξη συχνά αυτό δεν γίνεται, γιατί οι παραλαβές καθυστερούν πολύ πέραν της παρόδου του χρόνου εγγύησης ή διενεργούνται αυτοδίκαια ή και για ποικίλους άλλους λόγους. Το πρόβλημα γεννάται από το γεγονός ότι, κατά πάγια πρακτική, οι εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης είναι αορίστου χρόνου. Επισημαίνουμε ότι ο νόμος δεν απαιτεί οι εγγυητικές καλής εκτέλεσης να είναι αορίστου χρόνου, αλλά παρέχει την ευχέρεια στην εκάστοτε δημοπρατούσα αρχή να καθορίσει τον χρόνο ισχύος τους στη διακήρυξη του διαγωνισμού. Οι δημοπρατούσες αρχές επιλέγουν πάντα την πλέον εύκολη και ασφαλή γι' αυτές λύση: Ζητούν οι εγγυητικές καλής εκτέλεσης να είναι αορίστου χρόνου.

Ο βασικός άξονας είναι να εκδίδονται εγγυητικές καλής εκτέλεσης **ορισμένης διάρκειας** (ως αρχική διάρκεια της εγγυητικής καλής εκτέλεσης θα πρέπει να ορίζεται η αρχική συμβατική προθεσμία συν τέσσερις μήνες), οι οποίες, σε περίπτωση παρατάσεων και καθυστερήσεων πέραν των προεκτιμώμενων χρονικών ορίων ολοκλήρωσης του έργου, θα ανανεώνονται με επιστολή του πιστωτικού ιδρύματος ανάλογα, μέχρι και τη διενέργεια της οριστικής παραλαβής και την υποβολή του τελικού λογαριασμού. Εάν ο ανάδοχος αρνηθεί την αντικατάσταση της εγγυητικής επιστολής κατά τον χρόνο λήξης της, μπορεί να κηρύσσεται έκπτωτος ή να του επιβάλλονται άλλου είδους κυρώσεις (π.χ. κατάπτωση της εγγυητικής της οποίας αρνείται ή αμελεί την αντικατάσταση).

Με τον τρόπο αυτό θα παύσει η σημερινή κατάσταση, που ταλανίζει πλήθος εργοληπτικών επιχειρήσεων, οι οποίες, αντιμετωπίζοντας την παράνομη άρνηση των υπηρεσιών να τους επιστρέψουν τις εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης, είναι αναγκασμένες να προσφεύγουν σε μακροχρόνιους δικαστικούς αγώνες. Εν τω μεταξύ όμως, οι εγγυητικές παραμένουν εις χείρας του κυρίου του έργου και βαρύνονται ετησίως με προμήθειες, χωρίς να μπορεί να κάνει τίποτε επ' αυτού η εργοληπτική επιχείρηση, παρά μόνο να ελπίζει στη δικαστική της δικαίωση, στο απώτερο μέλλον.

- **ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ**

Ο θεσμός της ελάχιστης υποχρεωτικής στελέχωσης των εργοληπτικών επιχειρήσεων έχει καταστεί γράμμα κενό περιεχομένου και δεν εξυπηρετεί τον σκοπό για τον οποίο θεσμοθετήθηκε, ήτοι τον εμπλουτισμό κάθε εργοληπτικής επιχείρησης με ικανό στελεχιακό δυναμικό που απασχολείται πραγματικά σ' αυτήν, προσφέροντας τις επιστημονικές γνώσεις, την τεχνογνωσία και την εμπειρία του. Είναι παγκοίμως γνωστό ότι ο θεσμός της υποχρεωτικής στελέχωσης έχει εκφυλισθεί και μετατραπεί σε σύστημα

εικονικής απασχόλησης και υποχρεωτικών αργομισθιών, που απομυζούν τις εργοληπτικές επιχειρήσεις. Για τον λόγο αυτό το υπάρχον καθεστώς θα πρέπει να αναθεωρηθεί πάνω σε δύο βασικούς άξονες: α) Τη δραστική μείωση των στελεχών που πρέπει να έχει κάθε εργοληπτική επιχείρηση για την κατάταξή της στις αντίστοιχες τάξεις του Μ.Ε.ΕΠ.. β) Τη δυνατότητα υποκατάστασης στελεχών ΜΕΚ (που κατά κανόνα απασχολούνται εικονικά στις επιχειρήσεις που στελεχώνουν επισήμως) από μηχανικούς αποδεδειγμένης πολυετούς εμπειρίας, οι οποίοι απασχολούνται πραγματικά στις εργοληπτικές επιχειρήσεις με τις οποίες συνδέονται με σχέση εργασίας. Ως εκ τούτου, η πρότασή μας συνοψίζεται ως εξής:

Τάξη	Βασική κατηγορία (Βασική στελέχωση)	Πρόσθετη κατηγορία (Συμπληρωματική στελέχωση)
A1	1 Α	1 Α
A2	1 Β	1 Β
1η	1 Γ	1 Β
2η	1 Δ	1 Γ
3η	1 Δ + 1 Γ	1 Γ
4η	2 Δ	1 Δ
5η	2 Δ και 1 Γ	1 Δ + 1 Γ
6η	3 Δ και 2 Γ	2 Δ
7η	12 Δ και 10 Γ εκ των οποίων οι 8 Δ να είναι εγγεγραμμένοι σε 3 κατηγορίες έργων 2Δ σε Η/Μ και 2Δ σε Β/Ε	

1. Τα στελέχη για κάθε πρόσθετη κατηγορία έργων εκτός της βασικής κατηγορίας μπορεί να είναι τα ίδια πρόσωπα της βασικής στελέχωσης εγγεγραμμένα σε αντίστοιχη κατηγορία και τάξη του ΜΕΚ.
2. Εναλλακτικά για τις τάξεις τέταρτη, Πέμπτη, έκτη και έβδομη μπορεί να αντικατασταθεί στη βασική και στη συμπληρωματική τους στελέχωση κάθε τεχνικός ΜΕΚ Δ' βαθμίδας με δύο (2) τεχνικούς Γ' βαθμίδας, κάθε τεχνικός ΜΕΚ Γ' βαθμίδας με δύο (2) τεχνικούς ΜΕΚ Β' βαθμίδας και κάθε τεχνικός ΜΕΚ Β' βαθμίδας με δύο (2) τεχνικούς Α' βαθμίδας.

Για τις πιο πάνω τάξεις τα στελέχη για κάθε πρόσθετη κατηγορία έργων, εκτός της βασικής κατηγορίας, μπορεί να είναι τα ίδια πρόσωπα της βασικής στελέχωσης εγγεγραμμένα σε αντίστοιχη κατηγορία και τάξη του ΜΕΚ ή και άλλα πρόσωπα.

3. Επί προσωπικών επιχειρήσεων η βασική στελέχωση μόνο της κύριας κατηγορίας πρέπει να συντρέχει στο πρόσωπο που ασκεί την ατομική επιχείρηση στις δε λοιπές νομικές μορφές (ΟΕ, ΕΕ) δεν απαιτείται η σύνδεση της βασικής στελέχωσης με την ιδιότητα του εταίρου.
4. Σε εταιρία οποιασδήποτε νομικής μορφή (ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ) η ιδιότητα του εταίρου, διαχειριστή, μετόχου ή μέλους ΔΣ αποτελεί επαρκή απόδειξη στελέχωσης χωρίς την προϋπόθεση αποδεδειγμένης ετήσιας αμοιβής.

Η παρ.6 και η περίπτωση i, ii και iii της παρ. 8 του άρθρου 100 του Ν. 3669/2008 αντικαθίστανται ως εξής:

- i. Στην τέταρτη τάξη, για τη βασική κατηγορία έργων απαιτείται στελέχωση δύο (2) τεχνικών ΜΕΚ Δ' βαθμίδας. Για κάθε πρόσθετη κατηγορία έργων απαιτείται συμπληρωματική στελέχωση τουλάχιστον ενός (1) τεχνικού ΜΕΚ Δ' βαθμίδας.
- ii. Στην πέμπτη τάξη, για τη βασική κατηγορία έργων απαιτείται στελέχωση τουλάχιστον δύο (2) τεχνικών ΜΕΚ Δ' βαθμίδας και ενός (1) τεχνικού ΜΕΚ Γ' βαθμίδας. Για κάθε πρόσθετη κατηγορία έργων απαιτείται συμπληρωματική στελέχωση τουλάχιστον ενός (1) τεχνικού ΜΕΚ Δ' βαθμίδας και ενός (1) τεχνικού ΜΕΚ Γ' βαθμίδας.
- iii. Στην έκτη τάξη, για τη βασική κατηγορία έργων απαιτείται στελέχωση τουλάχιστον τριών (3) τεχνικών ΜΕΚ Δ' βαθμίδας και δύο (2) τεχνικών ΜΕΚ Γ' βαθμίδας. Για κάθε πρόσθετη κατηγορία έργων απαιτείται συμπληρωματική στελέχωση τουλάχιστον δύο (2) τεχνικών ΜΕΚ Δ' βαθμίδας.
- iv. Για την έβδομη τάξη, για τη βασική κατηγορία έργων απαιτείται στελέχωση τουλάχιστον δώδεκα (12) τεχνικών ΜΕΚ Δ' βαθμίδας και δέκα (10) τεχνικών ΜΕΚ Γ' βαθμίδας, εκ των οποίων οι οκτώ (8) να είναι γραμμένοι σε τρεις (3) κατηγορίες έργων, δύο (2) Δ' βαθμίδας σε Η/Μ και δύο (2) βαθμίδας Δ' σε Β/Ε.

- **ΜΗ ΙΣΧΥΣ ΚΑΤΩΤΑΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΩΝ**

Η εφαρμογή των κατωτάτων ορίων και στις περιπτώσεις υπεργολαβιών συνιστά μία υπερβολικά περιοριστική ρύθμιση, που δεν εξυπηρετεί κανένα καλώς νοούμενο και έλλογο σκοπό· αντιθέτως, αποκλείει την υπεργολαβική εκτέλεση συγκεκριμένων τμημάτων έργων, τα οποία δύνανται να εκτελεστούν μόνο από εξειδικευμένες και πεπειραμένες στο συγκεκριμένο αντικείμενο εργοληπτικές επιχειρήσεις, από τις επιχειρήσεις εκείνες που διαθέτουν την τεχνογνωσία να τα εκτελέσουν. Υπ' αυτή την έννοια ο συγκεκριμένος περιορισμός έχει ως μόνο αποτέλεσμα τη διακινδύνευση της

ποιότητας του τελικού έργου και την καθυστέρηση της ολοκλήρωσής του. Για τον λόγο αυτό κρίνεται απολύτως αναγκαία και προτείνεται η προσθήκη στο τέλος της περ. α' της παρ.1 του άρθρου 68 του ΚΔΕ του ακόλουθου εδαφίου (με έντονα γράμματα):

«Άρθρο 68

Υπεργολαβία

1. Όταν συνάπτεται σύμβαση μίσθωσης έργου μεταξύ του αναδόχου δημοσίου έργου και εργοληπτικής επιχείρησης του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 80 για την κατασκευή μέρους του έργου που έχει αναληφθεί από τον ανάδοχο (υπεργολαβία), ο υπεργολάβος θεωρείται «εγκεκριμένος» με τις συνέπειες του κώδικα αυτού, μετά από έγκριση του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

α) Ο υπεργολάβος έχει τα αντίστοιχα προσόντα για την εκτέλεση του έργου που αναλαμβάνει και ανήκει σε τάξη και κατηγορία έργου, αντίστοιχη με το ποσό της σύμβασης υπεργολαβίας. **Ειδικώς για την ανάληψη υπεργολαβικών συμβάσεων δεν ισχύουν τα κατώτερα όρια των τάξεων του Μ.Ε.ΕΠ. του άρθρου 102 (άρθρ. 16 του Ν. 1418/1984).»**

• **ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΩΝ**

Με το υπάρχον καθεστώς επιτρέπεται η απαγόρευση με τη διακήρυξη συμμετοχής στον διαγωνισμό κοινοπραξιών που πληρούν τις προϋποθέσεις νομιμότητας και επίσης απαγορεύεται η σύσταση κοινοπραξιών εντός της ίδιας κατηγορίας από επιχειρήσεις που διαφέρουν μεταξύ τους περισσότερες από μία τάξεις, έστω και αν ανήκουν όλες στις καλούμενες στη δημοπρασία τάξεις στη συγκεκριμένη κατηγορία (π.χ. στην κατηγορία οικοδομικών κάποιου έργου μπορεί να είναι καλούμενες τάξεις οι 5^η, 4^η και 3^η, όμως, σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς, κοινοπραξία μπορούν να συστήσουν μόνο η 3^η με την 4^η τάξη ή η 4^η με την 5^η, όχι η 5^η με την 3^η). Αμφότερες οι ανωτέρω ρυθμίσεις, ήτοι η δυνατότητα απαγόρευσης σύστασης κοινοπραξιών με τη διακήρυξη και ο περιορισμός των τάξεων που δύνανται να κοινοπρακτήσουν, δεν φαίνεται να εξυπηρετούν κάποια έλλογη σκοπιμότητα και ως εκ τούτου προτείνεται η κατάργησή τους. Για τον λόγο αυτό προτείνεται η τροποποίηση της παρ. 7 του άρθρου 16 του ΚΔΕ ως εξής:

«7. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις γίνονται δεκτές στις δημοπρασίες και σε κοινοπραξία. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν και είναι της αυτής κατηγορίας πρέπει να ανήκουν όλες σε μία από τις καλούμενες στη δημοπρασία τάξεις. Η κάθε μία από τις επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν, συμμετέχει στην κοινοπραξία με ποσοστό όχι μικρότερο του 25% του προϋπολογισμού της υπηρεσίας του δημοπρατούμενου έργου. Αν το έργο περιλαμβάνει εργασίες περισσότερων κατηγοριών το ποσοστό του προηγούμενου εδαφίου αναφέρεται στον προϋπολογισμό της κάθε κατηγορίας.»

- **ΚΑΤΑΤΑΞΗ, ΕΓΓΡΑΦΗ, ΑΝΕΛΙΞΗ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ Μ.Ε.ΕΠ.**

- Η παρ. 17 του άρθρου 16 του ν. 1418/1984 θα πρέπει να προσαρμοσθεί ώστε να καταστεί διάταξη διαρκούς εφαρμογής και η διενέργεια της τακτικής αναθεώρησης να μην αποτελεί κώλυμα για τη διαδικασία συγχώνευσης, αλλά ούτε και το αντίστροφο, δηλ. η διαδικασία συγχώνευσης να μην προκαλεί δυσχέρειες κατά την τακτική αναθεώρηση. Ήτοι, η υποβολή δήλωσης έναρξης της διαδικασίας συγχώνευσης στην υπηρεσία τήρησης του Μ.Ε.ΕΠ. του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. εντός των νομίμων προθεσμιών για την υποβολή αίτησης τακτικής αναθεώρησης υποκαθιστά την αίτηση για τη διενέργεια τακτικής αναθεώρησης, η οποία θα διενεργηθεί μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης επί της εργοληπτικής επιχείρησης που θα προκύψει από τη συγχώνευση. Από την άλλη πλευρά, οι υπό συγχώνευση εργοληπτικές επιχειρήσεις δεν κωλύονται να υποβάλουν αιτήσεις τακτικής αναθεώρησης της εγγραφής τους στο Μ.Ε.ΕΠ. και ακολούθως, είτε μετά την ολοκλήρωση της τακτικής αναθεώρησης είτε εκ παραλλήλου, να υποβάλουν δήλωση συγχώνευσης, να ξεκινήσουν τη διαδικασία συγχώνευσης και μετά την ολοκλήρωσή της να υποβάλουν αίτηση κατάταξης στο Μ.Ε.ΕΠ. της ανώνυμης εταιρείας που θα προκύψει από τη συγχώνευση. Το ποια πορεία θα ακολουθηθεί, εναπόκειται στη βούληση των συγχωνευομένων εργοληπτικών επιχειρήσεων. Επ' ουδενί όμως η διαδικασία της συγχώνευσης και η παράλληλη διαδικασία της τακτικής αναθεώρησης δύνανται να αποτελέσουν, εκάστη εξ αυτών, εμπόδιο για την ομαλή και πρόσφορη ολοκλήρωση της άλλης. Τούτο επιβάλλεται από τη συνταγματικώς αλλά και σε επίπεδο πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου προστατευόμενη αρχή της οικονομικής και επιχειρηματικής ελευθερίας, η οποία επιτάσσει την ακώλυτη διενέργεια των συγχωνεύσεων ανωνύμων εταιρειών, υπό τις ειδικότερες βεβαίως προϋποθέσεις που προβλέπονται στο δίκαιο περί ανωνύμων εταιρειών. Επομένως, αντιβαίνει προς την εν λόγω συνταγματικώς και σε επίπεδο κοινοτικού δικαίου κατοχυρωμένη γενική αρχή του δικαίου, η συγχώνευση ανωνύμων εταιρειών να αποκλείεται ή να παρεμποδίζεται είτε αμέσως είτε εμμέσως από διαδικαστικής φύσεως προσκόμματα, τα οποία εγείρονται καθ' ερμηνεία διατάξεων που ανήκουν σε άλλο τομέα του δικαίου, όπως εν προκειμένω της ειδικής περί δημοσίων έργων νομοθεσίας. Υπό την έννοια αυτή, εφόσον η υποβολή δήλωσης έναρξης της διαδικασίας συγχώνευσης εντός των νομίμων προθεσμιών υποκαθιστά την υποβολή αίτησης για διενέργεια τακτικής αναθεώρησης, κατά μείζονα λόγο, εάν υποβληθούν για τη διενέργεια τακτικής αναθεώρησης αιτήσεις από τις υπό συγχώνευση εταιρείες, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει ούτε την πρόοδο της συγχώνευσης, ούτε την κατάταξη στο Μ.Ε.ΕΠ. της ανώνυμης εταιρείας που θα προκύψει από τη συγχώνευση, οποτεδήποτε και αν

ολοκληρωθεί η τελευταία. Για τους λόγους αυτούς προτείνουμε την ακόλουθη τροποποίηση, που κατ' ουσία συνιστά αυθεντική ερμηνεία υφισταμένων διατάξεων:

Στο τέλος του άρθρου 96 του Κ.Δ.Ε. προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος, η οποία λαμβάνει αριθμό 4:

«4. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες σε οποιαδήποτε τάξη του Μ.Ε.ΕΠ. δύνανται ύστερα από συγχώνευση, μόνο με βάση τις διατάξεις του ν. 2166/1993 (ΦΕΚ 137 Α) και του κ.ν. 2190/1920, να υποβάλουν αίτηση έκτακτης επανάκρισης για την κατάταξή τους στην αντίστοιχη κατηγορία και τάξη, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος αυτός, τα προεδρικά διατάγματα και οι υπουργικές αποφάσεις που θα εκδοθούν με εξουσιοδότησή του. Οι ενδιαφερόμενες για συγχώνευση εργοληπτικές επιχειρήσεις υποβάλλουν στην υπηρεσία τήρησης του Μ.Ε.ΕΠ. δήλωση έναρξης της διαδικασίας συγχώνευσης. Στην ανωτέρω δήλωση έναρξης διαδικασίας συγχώνευσης πρέπει να αναγράφονται υποχρεωτικά οι εταιρείες του Μ.Ε.ΕΠ. που θα συμμετέχουν στη συγχώνευση, χωρίς δυνατότητα αλλαγής. Η δήλωση μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε, ανεξαρτήτως του χρόνου της προηγούμενης τακτικής ή έκτακτης αναθεώρησης. Η συγχώνευση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός δώδεκα μηνών από του χρόνου υποβολής της δήλωσης, διαφορετικά η δήλωση θεωρείται ως μη γενόμενη. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συγχώνευσης παρατείνεται ο χρόνος ισχύος των πτυχίων των συγχωνευομένων εταιρειών.

Εντός ενός μηνός από την ολοκλήρωση της συγχώνευσης η εταιρεία που θα προέλθει από αυτήν υποβάλλει στην υπηρεσία τήρησης του Μ.Ε.ΕΠ. αίτηση για κατάταξή της στο Μ.Ε.ΕΠ. και κατατάσσεται σ' αυτό σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του παρόντος νόμου. Μέχρι την έκδοση του νέου πτυχίου, η εταιρεία που προέρχεται από τη συγχώνευση δύναται να μετέχει στους διαγωνισμούς χρησιμοποιώντας οιοδήποτε από τα πτυχία των εταιρειών που συγχωνεύθηκαν.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται και επί αποσχίσεως -εισφοράς κατασκευαστικού κλάδου εργοληπτικών επιχειρήσεων Μ.Ε.ΕΠ.. Στην περίπτωση αυτή ο αποσχιζόμενος -εισφερόμενος κλάδος λογίζεται, για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, ως αυτοτελής εργοληπτική επιχείρηση Μ.Ε.ΕΠ. και στα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνεται και το εργοληπτικό πτυχίο της επιχείρησης από την οποία προέρχεται ο κλάδος που αποσχίσθηκε και εισφέρθηκε στη νέα εταιρεία.»

- Η παρ. 3 του άρθρου 97 του Κ.Δ.Ε. αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Μετά την παρέλευση διετίας από την τελευταία τακτική αναθεώρηση μπορεί να γίνει έκτακτη αναθεώρηση με αίτηση της επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή τα αποτελέσματα της έκτακτης αναθεώρησης ισχύουν μέχρι την παρέλευση της τριετίας για τη διενέργεια της επόμενης τακτικής αναθεώρησης.»

Αναγκαία τροποποίηση, ώστε να συμβαδίζει με την ορθή ερμηνευτική προσέγγιση της ΓνΝΣΚ 105/2008.

- Η περίπτωση iii του εδαφίου α της παραγράφου 2 του άρθρου 99 του Ν.3669/2008 τροποποιείται ως ακολούθως:

4. Για ιδιωτικά έργα που εκτελέστηκαν στο εσωτερικό λαμβάνεται υπόψη μόνο αυτός που προκύπτει από τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος της επιχείρησης και αποδεικνύεται από τα τιμολόγια εσόδων που εκδόθηκαν από αυτή προς τον κύριο του έργου ή από τα οριστικά συμβόλαια πώλησης των ακινήτων. Για τον έλεγχο της ακρίβειας των υποβαλλόμενων στοιχείων που αφορούν ιδιωτικά έργα, η επιχείρηση υποχρεούται να υποβάλει επικυρωμένα αντίγραφα των συμβολαίων πώλησης, επικυρωμένα αντίγραφα των πιστοποιητικών των κυρίων των έργων, κατάσταση των τιμολογίων εσόδων και κάθε άλλο συμπληρωματικό στοιχείο που ζητείται από την υπηρεσία τήρησης του ΜΕΕΠ.

Για τα απούλητα ακίνητα η αξία προσδιορίζεται από την αντικειμενική αξία τους, όπως αυτή βεβαιώνεται από συμβολαιογράφο και από βεβαίωση του επιβλέποντος μηχανικού για το στάδιο της κατασκευής στην οποία βρίσκεται το ακίνητο. Όπου δεν υπάρχει το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων λαμβάνεται η αξία από την εκτίμηση ορκωτών εκτιμητών.

- Το εδάφιο γ της παρ.2 του άρθρου 99 του Ν.3669/2008 τροποποιείται ως ακολούθως:

i) Ως αριθμητής του κλάσματος α2 λαμβάνεται το μέγεθος των παγίων στοιχείων, που ανήκουν στην κυριότητα της εγγεγραμμένης στο ΜΕΕΠ εργοληπτικής επιχείρησης ή στην κατοχή της δύναμει συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, στα οποία περιλαμβάνεται η αξία γηπέδων, οικοπέδων, κτιρίων, μηχανολογικού εξοπλισμού και μεταφορικών μέσων, εκτός επιβατικών αυτοκινήτων.

Επίσης συνυπολογίζεται και η αξία του κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός από τα επιβατικά αυτοκίνητα, που ανήκουν στις κοινοπραξίες στις οποίες συμμετέχει η εργοληπτική επιχείρηση που κρίνεται, κατά τα ποσοστά συμμετοχής της σε αυτές, όπως προκύπτει από τα προσκομιζόμενα συμφωνητικά σύστασης αυτών, αν δεν έχουν εισφερθεί από τα μέλη τους προς αυτούς.

ii) Ως αξία του κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός από τα επιβατικά αυτοκίνητα της επιχείρησης και τα ανήκοντα σ' αυτή από τη συμμετοχή κοινοπραξίες, λαμβάνεται η αναπόσβεστη αξία τους προσαυξημένη κατά σαράντα τοις εκατό (40%) μετά και την πραγματοποίηση των αποσβέσεων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Η συνολικά προσδιοριζόμενη αξία του ανωτέρω κύριου και βοηθητικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός από των επιβατικών αυτοκινήτων, δεν μπορεί να υπερβεί τη συνολική αξία κτήσης αυτού.

Εναλλακτικά, κατ' επιλογή της επιχείρησης, που υποβάλλει την αίτηση, λαμβάνεται υπόψη η αξία του ανωτέρου κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός των επιβατικών αυτοκινήτων, μετά από εκτίμηση ορκωτού εκτιμητή. Η συνολικά προσδιοριζόμενη αξία του ανωτέρου κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός των επιβατικών αυτοκινήτων, δεν μπορεί να υπερβεί το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της αξίας κτήσης αυτού, ανεξάρτητα από την εκτίμηση που θα έχει υποβληθεί από την επιχείρηση στην υπηρεσία τήρησης του ΜΕΕΠ.

Η αξία του κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων, εκτός των επιβατικών αυτοκινήτων, προκύπτει από την οικονομική κατάσταση του προηγούμενου έτους της επιχείρησης ή από προσωρινή οικονομική κατάσταση που βεβαιώνεται από ορκωτό ελεγκτή και δημοσιεύεται πριν από την υποβολή της αίτησης.

Για τον υπολογισμό της αναπόσβεστης αξίας του εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων της επιχείρησης, περιλαμβανομένης της προσαύξησης αυτής κατά σαράντα τοις εκατό (40%), συνυποβάλλεται ειδική βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή.

Σε περίπτωση υπολογισμού της αξίας του εξοπλισμού και των μεταφορικών μέσων της επιχείρησης με χρήση ορκωτών εκτιμητών συνυποβάλλεται έκθεση ορκωτού εκτιμητή εγγεγραμμένου στο Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών.

Η έκθεση του ορκωτού εκτιμητή ισχύει την επόμενη αναθεώρηση αφού πραγματοποιηθούν οι αποσβέσεις που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.

Η επιχείρηση υποβάλλει ειδική κατάσταση με βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή στην οποία περιλαμβάνονται αναλυτικά τα πάγια της έκθεσης του ορκωτού εκτιμητή.

- Στο τέλος της παρ. 4 του άρθρου 99 του Κ.Δ.Ε. προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:
«Για τις εταιρείες που δεν είναι ήδη εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ ή είναι εγγεγραμμένες σε τάξη κατώτερη της τρίτης, ο Συντελεστής Γ' του Τύπου Κατάταξης ορίζεται σε ποσοστό 80% του Συντελεστή Γ', όπως αυτός καθορίζεται από τις κείμενες διατάξεις για τις επιχειρήσεις τρίτης τάξης του ΜΕΕΠ.»
Η ανωτέρω διάταξη υφίσταται ήδη στο άρθρο 100 παρ. 6 του Κ.Δ.Ε., η σωστή της θέση όμως είναι εδώ, ως διάταξη γενικότερης εφαρμογής.
- Στο τέλος της παρ. 5 του άρθρου 99 του Κ.Δ.Ε. προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:
“Εργοληπτική Επιχείρηση που υποβάλλει αίτηση τακτικής ή έκτακτης αναθεώρησης ή έχει προκύψει από συγχώνευση και υποβάλλει αίτηση κατάταξης στο Μ.Ε.ΕΠ., δύναται να καταταγεί σε οιαδήποτε τάξη του Μ.Ε.ΕΠ., εφόσον πληροί τις προς τούτο απαιτούμενες προϋποθέσεις.”
- Τροποποίηση του άρθρ. 107 του Ν.3669/08:
Προτείνεται η αντικατάσταση των παρ 7 και 8 του άρθρου 107 σχετικών με την αναβάθμιση στο ΜΕΚ .

Από την επιτροπή του ΜΕΚ ζητείται κατά την αναβάθμιση από βαθμίδα σε βαθμίδα τριετής απασχόληση για κάθε κατηγορία έργου, ως απαραίτητη προϋπόθεση ανεξάρτητα από το ύψος της προσκομιζόμενης εμπειρίας, δηλαδή εάν η προσκομιζόμενη εμπειρία υπερκαλύπτει την απαιτούμενη για την αναβάθμιση αλλά το έργο κατασκευάστηκε σε μικρότερο διάστημα των τριών ετών πχ. 1,5 έτη η αίτηση απορρίπτεται και ζητείται να προσκομίσει απασχόληση καθ' όλη τη διάρκεια της τριετίας.

Για την αναβάθμιση καθοριστική είναι το ύψος της εμπειρίας και όχι σε πόσο διάστημα κατασκευάστηκε το έργο, αν και ικανότερος μπορεί να θεωρηθεί αυτός ο οποίος αποπερατώνει ένα έργο σε μικρότερο διάστημα.

- Οι παράγραφοι 7 και 8 του άρθρου 107 του Ν. 3669/08 αντικαθίστανται ως εξής:

(7) Η εξέλιξη από βαθμίδα σε βαθμίδα των εγγεγραμμένων στο ΜΕΚ διπλωματούχων ή πτυχιούχων ΑΕΙ για όλες τις κατηγορίες έργων, μπορεί να γίνει με την υποβολή αίτησης μετά την παρέλευση, από την τελευταία αναβάθμιση, τριών (3) ετών ή δύο(2) ετών κατά την παρ 9 του παρόντος, εφ' όσον για την απόδειξη της εμπειρίας επικαλούνται την απασχόληση στην κατασκευή ή την παρέλευση έξι (6) ετών ή εννέα (9) ετών εφ' όσον επικαλούνται εμπειρία σε επίβλεψη ή μελέτη έργων αντίστοιχα. Αν η απασχόληση είναι εναλλασσόμενη ο χρόνος απασχόλησης σε επίβλεψη και μελέτη ανάγεται σε χρόνο κατασκευής για τη συμπλήρωση των τριών (3) ετών κατά τη σχετική αναλογία των πιο πάνω συνολικών απαιτήσεων χρόνου. Ειδικά για την εξέλιξη από τη Γ' βαθμίδα στη Δ' βαθμίδα για όλες τις κατηγορίες έργων απαιτείται η εντός της τριετίας απασχόληση στην κατασκευή έργων που δεν μπορεί να αναπληρωθεί με άλλου είδους απασχόληση.

(8) Η εξέλιξη από βαθμίδα σε βαθμίδα των εγγεγραμμένων στο ΜΕΚ πτυχιούχων ΤΕΙ, ΚΑΤΕΕ και υπομηχανικών μπορεί να γίνει, για όλες τις κατηγορίες έργων, μετά την παρέλευση, από την τελευταία αναβάθμιση της εγγραφής τριών (3) ετών εφ' όσον για την απόδειξη της εμπειρίας επικαλούνται την απασχόληση στην κατασκευή ή οκτώ(8) ετών εφ' όσον επικαλούνται εμπειρία σε επίβλεψη. Αν η απασχόληση είναι εναλλασσόμενη ο χρόνος απασχόλησης σε επίβλεψη ανάγεται σε χρόνο κατασκευής για τη συμπλήρωση των τριών (3) ετών κατά τη σχετική αναλογία των πιο πάνω συνολικών απαιτήσεων χρόνου.

Ειδικά για την εξέλιξη από τη Γ' βαθμίδα στη Δ' βαθμίδα για όλες τις κατηγορίες έργων απαιτείται η εντός της τριετίας απασχόληση στην κατασκευή έργων που δεν μπορεί να αναπληρωθεί με άλλου είδους απασχόληση.

- Η παρ. 9 του άρθρου αντικαθίσταται ως ακολούθως

«Οι δείκτες βιωσιμότητας, όπως ορίζονται στο άρθρο 99 του παρόντος κώδικα, λαμβάνονται υπόψη μόνο κατά την τακτική και την, με πρωτοβουλία της επιχείρησης, έκτακτη αναθεώρηση των επιχειρήσεων του Μητρώου Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.) και δεν θεωρούνται δυσμενές στοιχείο κατά της παρ. 11 του άρθρου 92 του παρόντος κώδικα, για τη διενέργεια έκτακτης αναθεώρησης της εγγραφής των εργοληπτικών επιχειρήσεων.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί κατά τα άνω η μη τήρηση των δεικτών βιωσιμότητας, η εργοληπτική επιχείρηση διαγράφεται από το Μ.Ε.Ε.Π. ή υποβιβάζεται σε τάξη όπου δεν απαιτείται η τήρηση των δεικτών βιωσιμότητας.»

- **ΛΟΙΠΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΡΥΘΜΙΣΘΟΥΝ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΝΟΜΟ**

Παρακάτω παρατίθενται μία σειρά από ζητήματα, άλλα σημαντικότερα άλλα περισσότερο λεπτομερειακά, τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν με το νέο νόμο. Πολλά από τα ζητήματα χρονίζουν και ταλανίζουν υπηρεσίες και αναδόχους, άλλα αφορούν αναγκαίες νομοτεχνικής φύσης παρεμβάσεις, που όμως είναι σημαντικές για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας και την ύπαρξη ενός σαφούς και ξεκάθਾਰου θεσμικού πλαισίου. Η παράθεση είναι ενδεικτική, δεδομένου ότι τα επιμέρους μικροζητήματα της νομοθεσίας που χρήζουν αντιμετώπιση είναι πολλά:

- **Νομοθετικός ενιαίος ορισμός της έννοιας του προϋπολογισμού.** Ανακύπτουν ένα σωρό ζητήματα σχετικά με το αν στα πλαίσια της εφαρμογής της μιας ή της άλλης διάταξης ο όρος προϋπολογισμός περιλαμβάνει ή όχι τα απρόβλεπτα, την αναθεώρηση, τον ΦΠΑ, τα κονδύλια απολογιστικών εργασιών κ.λπ. Πρέπει να υπάρξει ένας **ενιαίος ορισμός του προϋπολογισμού**, ο οποίος θα εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση που απαιτείται η προσφυγή στον όρο αυτό (καθορισμός κατωτάτων και ανωτάτων ορίων, καλουμένων τάξεων κ.λπ.).
- **Ασφατικά:** Εισαγωγή ρύθμισης που θα καθορίζει τον τρόπο υπολογισμού της τιμής της ασφάλτου.
- Νομοθετική πρόβλεψη για την απολογιστική κάλυψη του κόστους ασφάλισης έργου και εργαστηριακών ελέγχων.

Με τιμή,

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΛΑΧΟΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΠΙΑΤΙΔΗΣ